

# Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11<sup>E</sup> JAARGANG

WOENSDAG 3 FEBRUARI 1926

No. 527

## INHOUD

	Blz.
HET NEDERLANDSCH-DUITSCHES HANDELSVERDRAG EN DE NEDERLANDSCHE TUINBOUWEXPORT door <i>E. Heldring</i>	100
Is de stand der kosten van het levensonderhoud te hoog? door <i>Dr. R. Claeys</i> .....	101
De graanhandel van Zuid-Oostelijk Europa door <i>Jan Schilthuis</i> .....	103
De Amerikaanse Uitsluitingspolitiek door <i>Mr. W. F. Wery</i> .....	105
De Radio-omroep door <i>Mr. G. H. Dijkmans van Gunst</i> ..	106
De uitspraak van het Engelsche Hoogerhuis van 22 Juli 1924 in de zaak van de „Russian Commercial and Industrial Bank” tegen het „Comptoir d'Escompte de Mulhouse” en anderen door <i>Mr. C. L. Torley Duvel</i> .....	108
De opwekking van Electriche Energie in de provincie Limburg door <i>Ir. N. M. H. Doppler</i> .....	109
Het begrip „Gemiddelde” in de zakelijke Bedrijfsbelasting door <i>F. J. Claes</i> .....	110
<b>BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:</b>	
De financiële voorstellen van Minister Doumer voor het Fransche Parlement door <i>Prof. Bertrand Noguro</i>	110
<b>AANTEKENINGEN:</b>	
De Amerikaanse uitsluitingspolitiek .....	112
Emissies in 1925 .....	112
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië .....	113
<b>BOEKAANKONDIGING:</b>	
Ir. A. Keppler en F. M. Wibaut: „De Gemeente en de Volkshuisvesting”, bespr. door <i>Jhr. Ir. M. J. I. de Jonge van Ellemeet</i> .....	114
<b>MAANDCIJFERS:</b>	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank .....	115
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam .....	115
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	115
Résumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics” .....	115
<b>STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN</b> .....	
Geldkoersen.   Bankstaten.   Goederenhandel.	116—122
Wisselkoersen.   Effectenbeurzen.   Verkeerswezen.	

## INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

### ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

#### COMMISSIE VAN ADVIES.

*Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbicus; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.*

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

2 FEBRUARI 1926.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering. Het aanbod van geld bleef zeer overvloedig en de weinige wissels, welke aangeboden werden, werden meestal voor ongeveer 2½ pCt. uit de markt

genomen. De prolongatierente liep in het midden der week iets op, doordat enkele groote geldgevers eenige belangrijke posten hadden opgezegd; maar later werd ondanks de naderende ultimo, weder 3 pCt. genoteerd. \* \* \*

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 2,8 millioen te zien. De beleeningen blijken met f 2,9 millioen te zijn toegenomen. Het tegoed van het Rijk, dat de vorige weekstaten hadden aan te wijzen, maakte plaats voor een debetsaldo van de schatkist ten bedrage van ruim f 500.000.

De voorraad gouden munt vertoont opnieuw een vermindering, ditmaal van f 1,6 millioen. De zilvervoorraad bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De post papier op het buitenland daalde met f 600.000, terwijl de diverse rekeningen onder het actief een vermeerdering van f 3,1 millioen te zien geven.

De biljettencirculatie steeg met f 32,3 millioen. De rekening-courantsaldi van anderen blijken met f 1,2 millioen te zijn afgenomen. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 1,8 millioen. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 50. \* \* \*

In verband met de zeer groote geldruimte bleef de vraag naar Sterling-wissels aanhouden en kon een nieuwe stijging tot 12.13¼ intreden. Zelfs een niet onbelangrijke daling van het Londensche disconto kon in deze vaste stemming geen verandering brengen. Ook Dollars waren weder vast, maar vooral Marken konden niet onbelangrijk stijgen; voor 59,40 werd afgedaan. Daarentegen bleven Zwitsersche francs en Zweedsche kronen vrijwel onveranderd. Fransche francs waren beter; de flauwe stemming van de vorige week was verdwenen en vrij regelmatig kon de koers oplopen tot ca. 9.45.

LONDEN, 1 FEBRUARI 1926.

Het verloop in de geldmarkt verleden week was betrekkelijk kalm, in aanmerking genomen dat het de laatste week van de maand was. De markt behoefde zich slechts voor een matig bedrag tot de Bank van Engeland te wenden, om hare behoeften geheel te dekken.

Disconto verzwakte op grond van het verder goedkooper worden van Dollars en vooral Guldens (welke tot 12.13 opliepen), zoodat 3-maands prima bankaccepten feitelijk niet beter dan 4½ pCt. noteeren. New York en Amsterdam sluiten heden resp. op 4.86½ en 12.13...

## HET NEDERLANDSCH-DUITSCH HANDELSVERDRAG EN DE NEDERLANDSCHE TUINBOUWEXPORT.

Na mijn terugkomst uit het buitenland nam ik kennis van het artikel in dit tijdschrift (13 Jan. j.l.) van Mr. Niemöller, waarin hij kritiek levert op een passage in mijn jaarrede nopens den invloed van de hooge rechten van het Deutsche tarief op den invoer van Nederlandsche tuinbouwartikelen en op een andere, betreffende de meestbegunstiging.

Hij veronderstelt, dat de zware druk van die hooge invoerrechten gedurende de maanden October en November mij niet bekend geweest is en dat, ware ik daarmee bekend geweest, ik niet beweerd zou hebben, dat de hoogte der tarieven den invoer van tuinbouwartikelen in Duitschland niet belangrijk tegengehouden zou hebben.

Ter adstructie van zijn stellingen trekt de heer Niemöller vergelijkingen tusschen de maandcijfers nopens den uitvoer naar Duitschland over October en November in 1924 en 1925; naar mijn meening zijn echter voor dit doel die cijfers, loopende over slechts enkele maanden, niet deugdelijk. Maar, den heer Niemöller op den door hemzelf gekozen weg volgende, wijs ik erop, dat de uitvoer, o. a. van bloemkool, ondanks het hooge recht in October 1925 veel hooger was dan in October 1924, dat de uitvoer naar Duitschland van witte- en savoyekool reeds in September 1925, dus vóór de invoering van het verhoogde tarief, in vergelijking tot September 1924 tot de helft was teruggelopen en dat eenzelfde verschijnsel zich reeds in den afgelopen zomer met peen — en voor uien reeds daarvoor — had voorgedaan. En uit de maandcijfers van December blijkt voorts, lijnrecht tegen de conclusies, die de heer Niemöller uit een deel van die over October en November ter versterking van zijn zienswijze meende te mogen trekken, dat in December 1925, toen de verlaagde rechten in werking waren getreden, de uitvoer van witte-, savoyekool en bloemkool — hoewel beter dan in November 1925 — in vergelijking tot December 1924 toch nog een achteruitgang vertoonde; ook de uitvoer van peen vertoont over December hetzelfde beeld.

Ik moge het bij deze voorbeelden laten, ook al omdat zij niet beoogen mijn stellingen te staven, maar om te doen zien hoe weinig waarde men aan de cijfers van enkele maanden kan hechten en dienengevolge aan de daarop gebaseerde kritiek van den heer Niemöller.

En passant merk ik op, dat hij zelf, die mij ten rechte gebrek aan speciale kennis van tuinbouwzaken toeschrijft, op zijn eigen terrein niet volkomen georiënteerd schijnt te zijn. Hij wijst erop, dat ook de uienexport in November sterk achteruitging en dat hij het Octobercijfer niet vermeldt omdat Duitschland, ingevolge een overeenkomst met Spanje, de heffing van het invoerrecht op uien gedurende die maand opschoortte. Het schijnt hem niet bekend te zijn, dat Spanje vrijdom van rechten op uien tot 16 October genoot, toen de overeenkomst tusschen dat land en Duitschland afliep. Italië was op dat tijdstip aan het onderhandelen over een handelsverdrag met Duitschland, dat op 31 October werd ondertekend en op 15 December geratificeerd. Het bedong het voortduren van de met Spanje overeengekomen behandeling tot en met 15 December 1925. Hiervan profiteerde ook Nederland op grond van de meestbegunstiging, welke Nederland krachtens het verdrag van 1851 (een indirecte meestbegunstiging vastgekoppeld aan die, welke Duitschland aan België verleent) en de (Duitsche) verordening van 29 September 1924 genoot. Nederlandsche uien werden

dus tot 15 December vrij in Duitschland ingevoerd en de vermindering van dien invoer, waarop Mr. Niemöller zich beroept om de funeste uitwerking van de hooge invoerrechten aan te toonen, moet aan andere oorzaken toegeschreven worden.

Voor het overige zij eraan herinnerd, dat ik niet den nadeeligen invloed van hooge invoerrechten op den uitvoer van tuinbouwartikelen ontkende. Ik neem aan, dat daarvan allicht eenige schadelijke uitwerking uitgaat en vooral in den beginne, wanneer de uitvoer door de te verwachten verhooging gestimuleerd is geweest, maar tal van andere factoren spelen eveneens een rol. De in de tweede helft des jaars in Duitschland sterk dalende koopkracht is daaronder wel de voornaamste. Zij heeft, evenals de tariefoorlog tusschen Duitschland en Spanje, uitval van oogsten in verschillende landen, begin of beëindiging van uitvoerseizoenen, op den invoer in Duitschland van tuinbouwartikelen invloed gehad, hetgeen bij het eene artikel nu, bij het andere dan in de uitvoercijfers tot uitdrukking komt.

Ik blijf er bij, dat vele van onze tuinbouwproducten dermate volksvoedsel in Duitschland zijn en daar niet in voldoende mate voortgebracht worden, dat hooge invoerrechten op *den duur* (deze woorden lasch ik thans in: zij schenen mij, gegeven den aard van mijn betoog, in mijn rede overbodig) den invoer niet belangrijk zouden tegenhouden. Ik voeg erbij, dat de rechten waarschijnlijk op aandrang uit Duitschland zelf na korten of langen tijd verlaagd zouden zijn geworden.

Wat de meestbegunstiging betreft, neemt de heer N. aanstoot aan mijn uitlating als zoude Nederland in de praktijk de meestbegunstiging toch steeds genoten hebben. Ook deze uitlating handhaaf ik, verzoek slechts, dat men er de algemeene beteekenis aan hecht, die bedoeld is. Men kan nu eenmaal in een jaaroverzicht, waarin zooveel onderwerpen te behandelen zijn, niet van detail-uitzonderingen gewagen. De werkelijkheid is, dat wij in de 70 jaren, waarin ons handelsverdrag met Duitschland gewerkt heeft, de meestbegunstiging genoten, totdat in den laatsten tijd Duitschland gespecialiseerde rubriceringen in zijn tariefnomenclatuur heeft aangebracht, waardoor de oorspronkelijk bedoelde meestbegunstiging ondergraven werd.

Wat ik voornamelijk met mijn uitlating over de nieuwe overeenkomst met Duitschland heb willen zeggen, is, dat wij niet genoeg waar voor ons geld gekregen hebben. Het is naar mijn meening duidelijk, dat de invoerrechten op tuinbouwartikelen met opzet hoog gesteld waren om te trachten daarmee concessies op ander gebied van ons te bedingen. Onze Regeering is in die val geloopt. Indien onzerzijds met kennis van zaken was te werk gegaan, zou rekening gehouden zijn geworden met de onontbeerlijkheid van de meeste dezer producten voor den Duitschen consument en de kans, dat de drang uit de volksklasse de Deutsche Regeering gedwongen zou hebben, ze vroeg of laat te verlagen en men zou de verlenging van ons staatscrediet niet in hoofdzaak voor de verlaging van invoerrechten op dergelijke artikelen gegeven hebben.

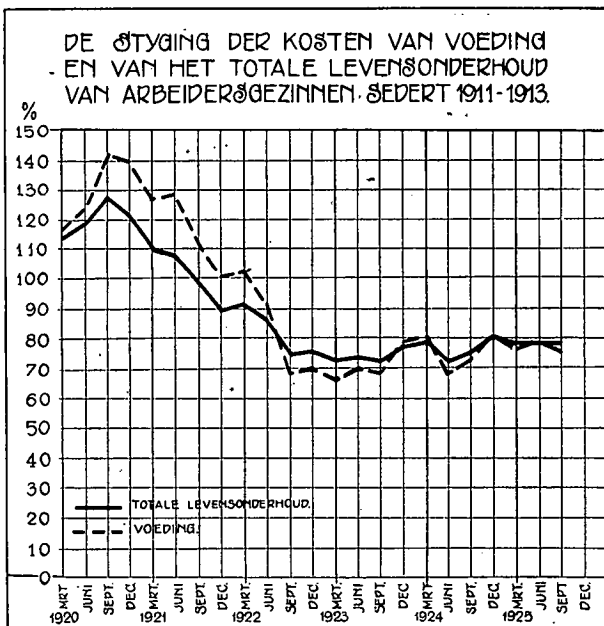
Dat de meestbegunstiging in den letterlijken zin des woords nog niet eens verkregen werd, blijkt o.a. uit het artikel van Mr. Niemöller. Immers, verscheidene tuinbouwproducten worden in Duitschland naar gelang van het seizoen verschillend belast en het hogere recht treft onzen export vaak in die maanden, waarin ons product aan de markt is. Ik zou hieruit afleiden, dat de tuinbouw dankbaar maar niet voldaan kan zijn. De overige belanghebbenden hebben nog minder reden tot tevredenheid.

E. HELDRING.

Amsterdam, 30 Januari 1926.

### IS DE STAND DER KOSTEN VAN HET LEVENSONDERHOUD TE HOOG?

In *Econ.-Stat. Ber.* van 29 October 1924 was ik in de gelegenheid de vraag te onderzoeken of inderdaad, zooals in het najaar 1924 vaak beweerd werd, „een duurtégolf in aantocht” was. Het slot van de beschouwing leerde, dat dit niet het geval kan worden geacht, dat althans in het beschikbare statistische materiaal geen voedsel voor die bewering was te vinden, en sindsdien heeft het algemeen verloop der prijzen dan ook bewezen, dat de vrees voor een sterke prijsverhoging ongegrond was. Uit onderstaande grafische voorstelling, waarin dit verloop van 1920 af, het jaar waarin de duurte haar grootste hoogte had bereikt, volgens de uitkomsten van de bekende driemaandelijksche berekeningen van het Bureau van Statistiek te Amsterdam is afgebeeld, blijkt dit niet alleen, er blijkt bovendien uit, dat sedert een drietal jaren het indexcijfer niet meer zoo heel veel afwisseling vertoont.



Een andere kwestie is echter of het peil, waarop de algemeene prijslijn zich sedert eenigen tijd beweegt, niet op zichzelf te hoog is. In September 1920 was de duurte op het hoogste punt gekomen (228,3 op de basis van 1911—1913 = 100) en te beginnen met deze maand ging het indexcijfer geregeld dalen, in hetzelfde tempo als in de voorgaande jaren de stijging had plaats gevonden. Dit verschijnsel bleef een tweetal jaren voortduren, tot de daling aan het einde van 1922 ophield (September 1922 = 174,8) en de algemeene prijsbeweging, afgezien van enkele schommelingen, welke zich onder den invloed van het seizoen e.d. wel altijd zullen voordoen en welke trouwens binnen betrekkelijk enge grenzen besloten waren, verder vrij stabiel bleef.

Wat is hiervan de oorzaak? Waarom is de daling, die van 1920 tot 1922 zoo vlot verliep, niet nog verder doorgestaan, tot een peil, dat een geringer verschil vertoont met dat van vóór het begin der stijging?

Deze vraag, welke in het „probleem der duurte” haar populaire uitdrukking vindt, klemmt niet alleen voor Nederland. Het eerste land waar men zich systematisch heeft opgemaakt om dat probleem te bestudeeren is Engeland.

Maandenlang zijn in Groot-Brittannië zoodanige klachten geuit, dat ten slotte (29 November 1924) van regeeringswege een „Royal Commission on food prices” is ingesteld om het vraagstuk in zijn vollen omvang te onderzoeken. Het verschil tusschen de prijzen in den groot- en in den kleinhandel, en wel in het bakkers-, het slaggers- en het melkslijtersbedrijf, de in den kleinhandel gebruikte maten en ge-

wichten, het veelvuldig te constateeren wangebruik van het onderwicht, dat vrij groote afmetingen schijnt te hebben aangenomen sedert den tijd, dat vele artikelen in van te voren afgepaste en verpakte hoeveelheden ten verkoop geboden worden, dit zijn een aantal punten, waaraan de voedselraad een speciale aandacht heeft geschonken. Wat namelijk de kwestie van den broodprijs aangaat, heeft de „Food Council”, die als gevolg van de werking der commissie werd ingesteld, met de twee voornaamste combinaties, waaraan naar zijn meening het ophouden van de prijzen was te wijten, de London Master Bakers' and Confectioners' Protection Society en de Incorporated Society of Principal Wholesale and Retail Bakers, een scherp strijd gevoerd, waarbij verschillende middelen werden aangewend om op deze lichamen pressie uit te oefenen: „test purchases”, uitgevoerd in een aantal bakkerijen in de verschillende wijken van Londen, waaruit blijkt, dat vele winkels in staat zijn te verkopen beneden den prijs der vereenigde bakkerijen; een systematische bestudeering van den loop der meelprijzen gedurende het geheele afgelopen jaar en van het verschil tusschen deze prijzen en die van brood; een lijst met de namen van de bakkers, die hun product verkopen voor een „redelijk” geachten prijs, welke lijst de raad dreigde te zullen publiceeren, indien de officieele prijs hiervan te veel mocht afwijken, e.d.m. Door een en ander kon de Food Council bereiken, dat de organisaties een tweetal keeren achtereen hun prijzen reduceerden: van 10 d. tot 9½ d., nadien zelfs tot 9 d. per vierpondsbrood. En indien later zonder moeite een verhoging tot 9½ d. kon worden ingevoerd, dan was dat alleen omdat een verhoging van den meelprijs was voorafgegaan, welke volgens een door den voedselraad vastgestelde schaal de vermeerdering met ½ d. voldoende wettigde.<sup>1)</sup> Over het algemeen is de publieke opinie dan ook met deze actie ingenomen; de *Times* schreef zelfs, dat de Council is aldus „demonstrating its efficiency as a watchdog on prices”.<sup>2)</sup>

\* \* \*

Het vraagstuk van de duurte is in Nederland niet nieuw. Reeds vóór den oorlog werd er o.a. in den schoot der Maatschappij van Nijverheid over geklaagd, dat de stand der prijzen veel te hoog was.

De belangstelling, welke men toenmaals voor het onderwerp kon gevoelen, is natuurlijk gering in vergelijking met de kracht, waarmede het zich tegenwoordig aan ons opdringt, nu door de ontwikkeling gedurende het laatste tiental jaren de algemeene waardevermindering van het ruilmiddel de prijzen met tientallen, ja met honderden procenten tegelijk heeft opgedreven. Geen wonder dus, dat de vraag, welke ons hier bezighoudt, in ruimen kring wordt opgeworpen en dat de overheid eindelijk — zij het verscheidene maanden later dan in Groot-Brittannië — heeft ingegrepen om, zoo mogelijk, licht te doen verspreiden.

De sub-commissie uit de Commissie voor de Economische Politiek, blijkens de Memorie van Antwoord op hoofdstuk I der Staatsbegroting voor 1926 belast met een „grondige bestudeering van het vraagstuk, door welke factoren het huidig economisch leven ten onzent ongunstig wordt beïnvloed en welke middelen verbetering zouden kunnen brengen”, met als „een van de onderwerpen, waarmede zij zich zal hebben bezig te houden, een onderzoek naar de prijzen van de voornaamste levensmiddelen en andere dagelijkse benodigdheden”, ziet zich hier voor een omvangrijke taak gesteld. Het probleem is ook zoo gecompliceerd; zoovele zijden van het economisch en maatschappelijk gebeuren vloeien erin samen. Al naar eigen voorkeur en naar eigen sociaal inzicht kan men allicht geneigd zijn bepaalde factoren, bepaalde invloeden op den voor- of op den achtergrond te schui-

<sup>1)</sup> *Times*, 21 November 1925.

<sup>2)</sup> No. van 15 October 1925.

ven. Men denke bijv. maar alleen aan de principieele verschillen, welke aan den dag treden, wanneer het vraagstuk van het loon en van zijn invloed op de prijzen bij de zaak betrokken wordt. Het zou dan ook een onvruchtbare poging zijn, in het kort bestek van een tijdschriftartikel een uiteenzetting te geven, welke op eenige volledigheid aanspraak zou willen maken of bepaalde oplossingen aan de hand te willen doen, welke eerst na een onderzoek van maanden als juist kunnen worden erkend. Trouwens, zooals de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid in zijn antwoord op de vraag van 6 Maart 1925 van den heer Staalman verklaarde, „de gegevens, waarover men op het oogenblik beschikt (zijn) weinig talrijk”<sup>1)</sup>

Alleen kan met zekerheid beweerd worden, dat het probleem andere vormen aanneemt volgens de verschillende soorten van artikelen, welke men aan de beschouwing onderwerpen wil. Ik moge dit aantoonen met de volgende cijfers betreffende de prijsstijging sedert 1911—13 van de rubrieken, welke in de Amsterdamsche driemaandelijksche statistiek gezamenlijk de voeding uitmaken.

De stijging van de prijzen der verschillende onderdeelen van de voeding sedert 1911—1913.

			Totaal voeding	Brood, besluit enz.	Grutterswaren	Melk	Kaas	Eieren	Vleesch	Visch	Vetten	Suiker	Andere kruiden.w.	Groenten	Fruit	Aardappelen
Maart	1920	%	117	137	133	110	89	138	141	227	132	49	93	39	88	130
Juni	"	"	124	144	145	103	112	164	163	222	130	49	93	35	229	156
September	"	"	142	169	158	145	153	257	173	226	160	49	85	55	222	124
December	"	"	140	144	122	180	140	336	153	256	150	64	73	64	209	153
Maart	1921	"	127	120	74	180	171	108	161	167	116	63	69	115	214	158
Juni	"	"	129	118	67	157	175	158	96	269	97	47	65	94	122	345
September	"	"	112	102	74	180	189	227	91	253	97	42	63	99	64	133
December	"	"	101	63	67	135	171	337	74	292	98	20	62	130	60	167
Maart	1922	"	103	72	67	122	160	79	55	244	74	19	61	241	276	245
Juni	"	"	92	71	60	87	102	98	62	279	74	24	60	140	323	221
September	"	"	69	71	49	99	75	138	63	309	78	26	61	40	59	27
December	"	"	71	61	43	133	89	217	45	357	80	20	60	38	71	24
Maart	1923	"	66	60	40	110	111	69	46	318	82	42	61	41	88	6
Juni	"	"	70	60	38	87	85	39	48	303	65	43	59	74	79	105
September	"	"	69	58	40	93	85	89	44	322	72	46	57	75	77	78
December	"	"	79	57	50	122	85	237	43	334	78	43	59	67	197	94
Maart	1924	"	81	57	57	99	100	49	43	346	77	49	64	114	205	131
Juni	"	"	69	57	54	75	82	79	38	306	66	28	65	51	217	129
September	"	"	73	57	59	137	107	123	41	381	74	38	73	43	104	46
December	"	"	81	64	61	145	114	194	48	407	79	20	84	35	95	94
Maart	1925	"	77	78	61	120	119	55	45	350	70	13	90	39	113	95
Juni	"	"	79	78	50	110	114	69	45	348	35	12	85	73	249	105
September	"	"	76	78	50	133	114	132	56	414	70	9	85	21	126	38

Vergelijkt men de cijfers van elk der groepen met die voor de totale voeding, welke het gemiddelde van alle reeksen vormen, dan vindt men allereerst een aantal rubrieken, waarvan de cijfers met soms vrij hevige schommelingen nu eens beneden het gemiddelde blijven, dan weer daarboven uitkomen. Het zijn de artikelen, waarvan de prijzen sterk aan seizoensinvloeden onderhevig zijn: melk, eieren, groenten, aardappelen (fruit laat ik buiten beschouwing, omdat deze post op het budget niet zeer belangrijk is) en die hierom reeds van wege de commissie een afzonderlijke behandeling zullen moeten ondervinden. Een ander artikel, waarvan de prijzen aanzienlijke seizoensschommelingen ondergaan, is natuurboter, die een belangrijk onderdeel is van de groep vetten; door de aanwezigheid in deze groep van andere waren, welke meer stabiliteit vertoonen, is de werking van die schommelingen op het groeps cijfer begrijpelijker wijze zeer verzwakt; bovendien is het een bekend feit, dat door de gebruiken, welke in den boterhandel heerschen, de winstmarge voor den winkelier niet groot is. De groep brood vertoont over 't algemeen geen ingrijpende afwijkingen van de lijn van de totale voeding. Vleesch, dat aanvankelijk tot de „dure” artikelen moest gerekend worden, in dezen zin, dat de prijzen zich boven het gemiddelde bewogen, daalt beneden dit laatste in 1921, het jaar, waarin het voor het eerst te Amsterdam verkrijgbaar gestelde bevroren.

<sup>1)</sup> Aangansel tot het verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, Vel 55.

rundvleesch bij het vaststellen van het groeps cijfer in de berekeningen moest worden opgenomen. Grutterswaren en andere kruidenierswaren zijn minder gestegen dan het gemiddelde. Op het eerste gezicht zou men hieruit mogen afleiden, dat beide groepen niet in de allereerste plaats voor een onderzoek in aanmerking komen. Eindelijk is er nog de groep suiker, waarvan de prijzen gedurende de geheele vijfjarige periode zich blijven bewegen op een peil, niet onbelangrijk lager dan dat van de geheele voeding. De algemeene waardevermindering van de munteenheden, zooals die door de indexcijfers van het levensonderhoud wordt uitgedrukt, in aanmerking nemende, komt men dan tot de bevinding, dat suiker thans goedkooper is dan vóór den oorlog, welk feit ongetwijfeld een vermelding waard is.

Uit het voorgaande blijkt m.i. voldoende, dat bij de bestudeering een bepaalde differentiatie te betrachten valt en dat men zich ervan moet onthouden, alles over één kam te willen scheren.

Toch kan het wel niet anders, of naast de oorzaken, welke aan sommige artikelen in het bijzonder eigen zijn en waarvan de werking zich in verschillende richting kan voltrekken, zijn er ook andere, welke alle onderdeelen van het levensonderhoud gelijkelijk betreffen, waarvan de resultante zich juist uit in de waardevermindering van het geld, zooals die door het indexcijfer wordt weergegeven. Vraagt men zich dan oppervlakkig af, waaraan die hooge stand der prijzen kan worden toegeschreven, dan denkt men aan verscheidene dier mogelijke oorzaken, waarvan men, geleid door ervaring en door redeneering kan aannemen, dat zij op het verschijnsel niet zonder invloed zijn, doch waarvan die invloed in zijn feitelijke werking en in zijn omvang niet gemakkelijk is na te gaan. In de eerste plaats denkt men aan de abnormaal groote uitbreiding, welke de winkeliersstand heeft genomen. Men behoeft slechts uit te kijken, telkens als in een nieuwe wijk een nieuw woningcomplex voltooid is, om zich ervan te overtuigen, met welke snelheid het aantal kruideniers-, sigaren-, banketbakkers-, slagers-, groentenwinkels toeneemt. Niet slechts in nieuwe wijken kan dit worden waargenomen, in reeds bestaande stadsgedeelten ziet men ieder oogenblik, dat woonhuizen voor winkels moeten wijken; sommige straten hebben aldus in enkele jaren tijds een totaal veranderd karakter aangenomen. Het is een ontwikkeling, welke zonder twijfel buiten verhouding staat tot de toeneming van het totale aantal inwoners. Meent men nu op grond van het sterk aangegroeide aantal koopgelegenheden en van de scherper concurrentie, welke hieruit verondersteld kan worden voort te spruiten, een neerdrukkende werking op de prijzen te mogen verwachten, bij de thans in den handel vaak voorkomende prijsafspraken e.d., is het tegendeel waar. Te velen moeten meeeten aan de ruif. De steeds duurdere reclame, de steeds grotere eischen, gesteld aan de verlichting, die vaak nog tot in den nacht de voorbijgangers moet aantrekken, en bovenal de juist mede door de grootere vraag sterk opgedreven winkelhuren dragen het hare hiertoe bij. En een tweede factor, die in dezelfde richting werkzaam is en de gevolgen van den eersten nog versterkt, is de omstandigheid, dat men — en zeker niet in de geringste mate de maatschappelijke klasse, waartoe de winkeliersstand behoort — sedert eenige jaren aan het leven grotere eischen is gaan stellen. Behoeften, welke bevrediging vroeger geheel buiten de sfeer der mogelijkheden werd geacht, omdat met die bevrediging groote uitgaven gepaard gaan, hebben thans een plaats in de gewone levenswijze ingenomen. Daar komt bij, dat niet slechts de individuen afzonderlijk, doch dat ook de georganiseerde gemeenschap door de sterke uitbreiding der bemoeiing van staat, provincie en gemeente, aanzienlijkere bedragen heeft gevorderd en daartoe onder den vorm van belastingen en tarieven steeds stijgende lasten op haar burgers heeft gelegd, welke deze laatste, zoo zij door hun be-

roep maar eenigszins daartoe in staat zijn, niet nalaten op anderen af te wentelen. En welke in vele gevallen, zooals Dr. L. G. Kortenhorst in zijn praeadvies voor de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek het uitdrukt, „de mogelijkheid (verzwaren en belemmeren) om productieven arbeid te doen verrichten.”

Zijn er behalve deze invloeden nog andere aan het werk? De hoogte van den rentestandaard of de gevolgen van de wettelijke regeling van den 8-urigen arbeidsdag, waarin het departement Deventer van de Maatsch. voor Nijverheid o.a. de oorzaak meende te vinden? <sup>1)</sup> De „onmiskkenbare wisselwerking, die er bestaat tusschen loonpeil en kosten van levensonderhoud”, zooals de heer Kortenhorst beweerde in zijn praeadvies? De sterk toegenomen koopkracht der bevolking en de vermeerderde consumptieve vraag, welke hieruit voortspuit? De groote uitbreiding van de bevolking zelf gedurende de laatste jaren? Het feit, dat vele artikelen in speciale, soms dure, verpakkingen in den handel worden gebracht?

Het zijn alles factoren, waarvan de werking in eenzelfde richting gaat, nl. in die van het opdrijven van den verkoopprijs der goederen, en vaak ook van het opvoeren van het winstaandeel van den winkelier.

Hoe en in welke mate dit geschiedt, dat is het probleem, dat in zijn veelzijdigheid zoo groote moeilijkheden biedt. Wel kan een groot deel van het nut eener prijzenconstrôlecommissie hierin bestaan, dat zij naar het Engelsche voorbeeld is: het waakzaam oog, waarvan reeds de bloote aanwezigheid veelal een — zij het dan ook onzichtbaren — invloed uitoefent. Doch daarmee kan zij niet volstaan. Vooral niet daar het gevaar bestaat, dat de winkelier bij de verlaging der prijzen van één artikel zal trachten zich schadeloos te stellen op de prijzen van een ander. Daarom is een rechtstreeksch ingrijpen harerzijds gevorderd, ten einde het vraagstuk in al zijn geledingen bloot te leggen, de marge tusschen de klein- en groothandelsprijzen van het artikel zelf, resp. van de grondstoffen, waaruit het is vervaardigd, te ontrafelen in de verschillende bestanddeelen, welke haar samenstellen: de kosten van allerlei soort, welke op het bedrijf drukken, en de eigenlijke winst, die overblijft. En dit is niet mogelijk, wanneer zij zich geen inzicht weet te verschaffen in de productie- en distributievoorwaarden in 't algemeen. Dat zij des te beter hierin zal slagen, naarmate de middelen, waarover zij beschikt om in de verschillende onderdeelen van het vraagstuk door te dringen, talrijk en krachtig zijn, en het met name zelfs wenschelijk kan blijken, dat haar hiervoor het enquête-recht wordt toegekend, is buiten kijf. Want bij het aanvangen harer werkzaamheden begeeft de sub-commissie uit de Commissie voor de Economische politiek zich op een veld, waarop zij nog alle paden zelf zal moeten banen.

Zelfs al meent men nu niet dadelijk als gevolg van deze werkzaamheden op een gunstigen invloed op de prijzen te mogen hopen, dan nog moet men het instellen van het bedoelde onderzoek met instemming begroeten, omdat het klaarheid brengen kan in den chaos van tegenstrijdige beweringen. Behalve het rechtstreeksch practisch voordeel, dat hieruit kan voortvloeien, is er immers ook het wetenschappelijk belang, dat door een grondige bestudeering wordt gediend. Wellicht mogen wij dan verwachten, dat de sub-commissie erin zal slagen, een afdoend antwoord te vinden op de aan het hoofd van deze beschouwingen gestelde vraag.

Dr. R. CLAEYS.

1 Dec. 1925.

<sup>1)</sup> Joh. Ketjen. Hooge kosten van levensonderhoud in Nederland, *Tijdschrift van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel*, afl. November 1925. — Verder de afl. Juni 1925 van hetzelfde tijdschrift.

## DE GRAANHANDEL VAN ZUID-OOSTELIJK EUROPA.

Niet slechts in Rusland, aan welks graanuitvoer in het nummer der „E.S.B.” van 13 Januari jl. een beschouwing werd gewijd, doch ook in de verschillende andere landen van Zuid-Oostelijk Europa met groote graanproductie hebben zich op dit gebied de toestanden in vergelijking met vóór den oorlog sterk gewijzigd. Vele dier wijzigingen zijn als direct gevolg te beschouwen van den uitslag van den wereldoorlog en de verschuivingen der landgrenzen, welke deze met zich heeft gebracht en zij zijn van zoodanige internationale economische beteekenis, dat zij ten volle de aandacht verdienen.

Vroeger werd het uitvoer-surplus van graan van het Hongaarsche gedeelte der Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie als regel bijna geheel door de Oostenrijksche landen opgenomen. Soms kwam Hongaarsch graan langs den Donau naar Zuid-Duitschland, doch slechts zelden verscheen het in hoeveelheden van eenige beteekenis op de internationale graanmarkt.

Op den Balkan was van ouds Roenië met zijn vruchtbaren, voor graanverbouw uitermate geschikten bodem in Walachye en Moldavië een belangrijk uitvoerland van maïs, tarwe, gerst, rogge en haver. In geringere mate voerde Bulgarije graan uit en Servië in zijn oude samenstelling begon eerst in de laatste jaren aan de wereldmarkt op te treden als leverancier vooral van maïs, soms ook van de andere graansoorten. De groote Servische varkensstapel gebruikte zelf een aanzienlijk gedeelte van den maïsogst en — wanneer de opbrengst van dien oogst tegenviel was de uitvoer van maïs dikwijls slechts klein. De moeilijkheden, die de groote Noordelijke buurstaat aan den invoer van Servische varkens in den weg legde, en die behoord hebben tot de oorzaken der verwijdering tusschen Servië en de oude Donaumonarchie en daarmee dus hebben bijgedragen tot den wereldoorlog, werkten in de latere jaren uitvoer van Servische maïs in de hand. Gewoonlijk vond die plaats langs den Donau en de Roemeensche zeehavens, doch ook Saloniki was in sommige jaren uitvoerhaven van Servisch graan.

De uitbreiding van het Servische grondgebied tot het tegenwoordige Zuid-Slavië heeft een der grootste wijzigingen in dit beeld van den graanhandel van Zuid-Oostelijk Europa teweeggebracht. Batsjka en het Banaat, welke vroeger een gedeelte van Hongarije uitmaakten, behooren nu, het eerste bijna geheel en het tweede voor een gedeelte, tot Zuid-Slavië. Zij vormen een graangebied bij uitnemendheid, waar de graanverbouw door een ontwikkelden boerenstand intensief en met vakkennis wordt gedreven, en droegen vroeger in belangrijke mate bij in de Hongaarsche graanproductie. Nu heeft Zuid-Slavië het vooral aan de aanwinst dezer streken te danken; dat het een veel belangrijker rol dan vroeger kan gaan vervullen als productie- en uitvoerland vooral van maïs en tarwe.

Hongarije heeft met Batsjka en het Banaat, waarvan het andere gedeelte aan Roenië kwam, niet slechts een kostbaar graangebied verloren, doch ook het in een zelfde douanegebied gesloten Oostenrijksche afzetgebied moet het nu missen. Het verarmde kleine Oostenrijk van tegenwoordig betreft nog wel Hongaarsch graan, doch kan daarvan slechts beperkte hoeveelheden opnemen; een gedeelte van de vroegere Oostenrijksche landen behoort tot Polen en is naar het Noorden georiënteerd; Tsjechoslowakije koopt wel Hongaarsch graan, doch dekt, nu het niet meer tot hetzelfde douanegebied als Hongarije behoort, zijn behoefte evenzeer in andere uitvoerlanden via Hamburg. Hongarije dient dus voor zijn overschot aan graan elders op de wereldmarkt koopers te vinden. Weliswaar tracht het dat in de eerste plaats te doen in naburige landen, doch een bevoorrechte positie als vroeger in het Oostenrijksch-Hongaarsche douanegebied heeft het niet meer en het dient rekening te houden met de concurrentie der andere uitvoerlanden.

In Roemenië heeft zich de laatste jaren een merkwaardige wijziging voltrokken, die gedeeltelijk verband houdt met het verdwijnen van het grootgrondbezit der Bojaren, dat daar tot voor enkele jaren inheemsch was, toen eigenaren met eenige tienduizenden hectaren vruchtbaren grond, die bijna geheel met graan bebouwd werd, geen uitzondering waren. Wel was in Roemenië sedert vele jaren een vrije boerenstand geschapen, en was tegelijkertijd aan de vrijgeworden boeren grond ter bebouwing verschaft, doch daarvoor zagen dezen zich verplicht tot betaling eener koopsom, waarvan annuïteiten en rente een jaarlijksch bedrag uitmaakten, dat hen toch in een afhankelijke positie tot den grondeigenaar of den geldschieter hield, die daardoor in staat bleven, hen met krachtige, soms harde hand tot den arbeid te dwingen. Deze toestand kwam ten goede aan de graanproductie van Roemenië en maakte die tot een grootbedrijf, zoodat graanhandelaren van een enkelen landeigenaar in een enkelen koop dikwijls partijen van eenige duizenden tonnen graan kochten. Na den oorlog echter zijn de groote bezittingen onteigend en aan de daarop gevestigde boeren toegewezen. Grondbezit van meer dan 500 hectaren is in Roemenië niet meer geoorloofd en ofschoon ontduiking van dat voorschrift wel voorkomt, is het met den als grootbedrijf opgezette graanverbouw toch gedaan. Als merkwaardig gevolg van die verandering is de productie, zoowel wat de hoeveelheid als de kwaliteit van het graan betreft, achteruit gegaan. In de landbouwgebieden van oud-Roemenië staat de boer namelijk over het algemeen op een lagen trap van beschaving. Zijn levenswensen zijn gering en waarschijnlijk ten gevolge van den plotseligen overgang van gedwongen arbeid tot de vrijheid om het tempo van dien arbeid zelf te bepalen, doch ook in verband met den Roemeenschen volksaard, geeft hij zich weinig moeite voor intensieve bebouwing van den grond. Buiten de steden en groote dorpen zijn op het Roemeensche platteland de woningen uiterst primitief, de maïskoek, mamaliga genaamd, vormt het voornaamste gedeelte van het dagelijksch menu van den bewoner, zijn kleeding vervaardigt hij grootendeels zelf van uit het bedrijf verkregen grondstoffen. Waartoe zou het bij zijn geringe verdere behoefte aan geld voor den aankoop van gebruiksvoorwerpen en zijn gebrek aan ontwikkeling, welke een streven tot financieelen of socialen vooruitgang met zich zou kunnen brengen, dan wel dienen om door hard werken de productie van den bodem te verhoogen of zelfs maar op peil te houden en de kwaliteit der landbouwproducten te verbeteren, wanneer daarvan slechts een meerdere opbrengst in geld te verwachten is, waarvoor hij geen emplooi heeft? Dan maar liever de nieuw verworven vrijheid gebruikt door in beperking der inspanning een tegenwicht te vinden tegen den harden arbeid van vroeger. Als gevolg van dit alles blijft niet slechts de omvang der Roemeensche graanproductie beperkt beneden de hoeveelheden, die de Roemeensche bodem zou kunnen voortbrengen, doch ook de kwaliteit van het verbouwde graan is achteruitgegaan, omdat zoowel bij den verbouw als nadat de oogst is binnengehaald, de vroeger ter bevordering dier kwaliteit gebruikelijke methodes niet meer worden toegepast. Ook wordt in vele gevallen de verbouw van tarwe vervangen door maïs, welk gewas minder veldarbeid vergt en reeds doet zich het verrassend verschijnsel voor, dat Roemenië sedert den oorlog als uitvoerland van tarwe zijn betekenis grootendeels verloren heeft.

Het valt niet te ontkennen, dat daarvoor ook andere redenen dan de mentaliteit van den Roemeenschen landbouwer zijn aan te voeren. Zoo is het grondgebied van den Staat sedert den oorlog bijna  $2\frac{1}{2}$  maal zoo groot als tevoren en de bevolking is toegenomen van 7 tot 16 millioen zielen door de verkrijging van gebieden, welke gedeeltelijk een tekort aan graan hebben en dus invoer behoeven. Vooral het feit, dat ook Besarabië, dat toch een landbouwgebied is, nu reeds door drie jaren van slechte oogsten in dien toestand ver-

keert, is op de uitvoer-capaciteit van het nieuwe Roemenië van grooten invloed geweest. Zelfs heeft de Roemeensche regeering nu en dan maatregelen moeten nemen om den uitvoer van tarwe tegen te gaan. Waarschijnlijk behoort daartoe ook het onveranderd handhaven der uitvoerrechten op tarwe, terwijl die voor maïs en gerst onlangs aanzienlijk zijn verlaagd.

Het verschil tusschen den landbouwer in Roemenië en dien in Zuid-Slavië, speciaal in de vroeger Hongaarsche districten, blijkt uit de conditiën, waarop de laatstgenoemde zijn graan verkoopt. Van oudsher bestond in Servië en Hongarije de gewoonte, dat kort vóór en gedurende den winter graan werd verhandeld ter levering en verlading na de wintermaanden, wanneer de tijd van de door ijs gesloten binnenscheepvaart of de kans daarop voorbij is. Niet slechts op de graanmarkten en in den exporthandel worden zulke zaken gedaan, doch deze zijn gebaseerd op dergelijke transacties van den boer aan den handelaar. Merkwaardig is daarbij, dat de landbouwer gewoonlijk reeds bij het afsluiten der zaak een percentage van de koopsom en dikwijls zelfs het geheele bedrag ontvangt, doch daartegenover als regel geen enkele zekerheid voor de nakoming van zijn leveringsplicht verschaft. In Roemenië kan van dergelijke zaken, die gebaseerd zijn op het in de boeren gestelde vertrouwen, geen sprake zijn, wat met den lageren trap van ontwikkeling van den Roemeenschen plattelandsbewoner samenhangt. Overigens is ook de producent in Zuid-Slavië en Hongarije veel beter in staat zich onafhankelijk op de hoogte te stellen van den stand der markt en ofschoon in Zuid-Slavië zelf geen exporteurs van betekenis gevestigd zijn, is de handel daar veel beter georganiseerd dan in Roemenië.

Belangrijke wijzigingen hebben de oorlog en zijn gevolgen teweeggebracht in het gilde der graanexporteurs van Zuid-Oostelijk Europa. De Deutsche firma's, die vroeger in Roemenië gevestigd waren, zijn na den oorlog niet teruggekeerd en vele andere hebben daar gedurende den oorlog haar kapitaal zien verdwijnen, of vonden bij terugkeer in Roemenië haar bezittingen niet terug. Enkele nieuwe firma's zijn opgestaan, doch de Roemeensche graanuitvoer is tot nog toe voornamelijk in handen van enkele groote ondernemingen, gevestigd in West-Europa, of die door relaties met West-Europeesche banken eveneens onafhankelijk zijn van de geldschaarschte en den hoogen rentevoet, die op den Balkan nog heerschen. Mede door verschillende hooge commissies, die de banken in rekening brengen, heeft de handelaar op den Balkan, die bankrediet behoeft, dikwijls met een rente van 20 à 23 pCt. per jaar te rekenen en het ligt voor de hand, dat het hem daardoor bijna onmogelijk wordt, zich naast de West-Europeesch georiënteerde collega's te handhaven. Steeds algemeener wordt dan ook het streven, met graanhandelaren in West-Europa in nauwe relatie te komen, ten einde van het daar verkrijgbare goedkoopere geld te profiteeren en verschillende zulke combinaties zijn reeds tot stand gekomen. Dit geldt voornamelijk voor Roemenië; in Zuid-Slavië vindt men die nauwere relaties meer met Weenen en in mindere mate met Boedapest.

De graanuitvoer van het oude Servië werd voornamelijk bewerkstelligd door enkele der grootste in West-Europa, o.a. te Parijs en Antwerpen, gevestigde ondernemingen en bepaalde zich verder tot verkoop aan den Roemeenschen exporteur. Die toestand is veranderd, nu Weenen en Boedapest in Servië bij den uitvoer, naast de zoeven bedoelde ondernemingen een groote rol zijn gaan vervullen. Gedeeltelijk zijn dat in die twee plaatsen dezelfde firma's, die vroeger het in de nu ex-Hongaarsche provincies verbouwde graan verhandelden. Export Donau-afwaarts en verder overzee kwam uit die streken toen zelden voor, doch nu die meer regel is geworden, hebben de bedoelde firma's ook dien uitvoer ter hand genomen. Weenen is daardoor geworden tot het centrum van den internationalen handel in Zuid-Slavisch graan, en den uitvoer

daarvan, zowel Donauopwaarts en per spoor naar Tsjecho-Slowakije, Oostenrijk, Italië enz. als naar verder gelegen invoerlanden over de Roemeensche zeehavens.

Hetzelfde is in vrij sterke mate, nu ook Hongarije zijn afzetgebieden verder moet zoeken dan vroeger, voor graan uit dat uitvoerland het geval. Boedapest doet zijn best, zijn tot nog toe niet groot aandeel in dien handel uit te breiden, doch slaagt daarin slechts in beperkte mate. Niet slechts tellen blijkbaar in Weenen de financieele bezwaren minder, doch bovendien is de verbinding per telegraaf en telefoon van Weenen met Centraal en West-Europa beter. Weenens positie op het gebied van dezen exporthandel is nog versterkt door de vele déconfitures, die den laatsten tijd in den Roemeenschen graanhandel hebben plaats gevonden, en die bij vele importeurs in de invoerlanden geleid hebben tot voorkeur voor de verkoopers in Weenen en Boedapest. De kans bestaat, dat ontspanning der geldmarkt in de Balkanlanden de beteekenis van Weenen als internationaal centrum voor den graanhandel zou doen afnemen, doch verschillende der Weensche firma's bezitten van oudsher in Zuid-Slavië en Hongarije een uitgebreide inkoop-organisatie met opslagruimte en drooginrichtingen, die voor mais dikwijls noodig zijn en zullen zich dus wel weten te handhaven. Voor hen ligt de verandering, behalve in de uitbreiding van haar aantal, voornamelijk hierin, dat zij zich vroeger bepaalden tot den handel binnen de Donau-monarchie en nu uit dezelfde productiegebieden als exporteurs naar buiten optreden.

JAN SCHILTHUIS.

#### DE AMERIKAANSCH E UITSLUITINGSPOLITIEK.

Het bericht, dat alle oppositie ten spijt met 1 Januari 1926 in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika ook de narcissen op de lijst van uitgesloten artikelen zijn komen te staan, heeft de Amerikaanse uitsluitingspolitiek opnieuw gebracht in het centrum van belangstelling. Niet alleen in Nederland en niet alleen in tuinbouwkringen, want er is alle reden om zich af te vragen waar de invoerverboden uit vrees voor plantenziekten zullen eindigen.

In 1919 zag de boomkweekerij uit Nederland, België, Frankrijk en Engeland haar producten plotseling uit Amerika uitgesloten, tenzij onder special permits, die alleen van Boskoop van een export van ongeveer 35.000 kisten slechts 300 overlieten. De bekende exportartikelen uit Nederland als Rhododendrons, Azalea's, Taxus, Buxus, Rozen, etc. deelden allen hetzelfde lot. Men hoopte op een milde toepassing, omdat de vrees voor ziekten eerst geen ernstig argument scheen. Een steeds scherpere toepassing is gevolgd. De bloembollenhandel waande zich slechts toeschouwer bij dit drama. Van de drie hoofd-artikelen: tulpen, hyacinten en narcissen is thans voor de laatste ook deze partij in het geding geworden en zoo men hoopt op een milde toepassing der uitsluiting door een ruime verlening van special permits door de Federal Horticultural Board te Washington, toont men al weinig te hebben geleerd door het verleden. Een andere rubriek, de exporteurs van zuidvruchten in Spanje en Italië, zagen hun omvangrijken export voor een deel vernietigd op grond van dezelfde maatregelen: hier vrees voor de mediterrane fruit fly. Ook deze kunnen niet garanderen 100 pCt. zuiverheid.

Het heeft aan officieele belangstelling niet ontbroken en het kan zelfs gezegd worden, dat verschillende staten met heftigheid tegen deze uitsluiting hebben geageerd. Met reden, immers terecht voelt b.v. een land als Engeland, dat als exporteur van tuinbouwartikelen geen groote rol speelt, achter deze uitsluiting uit vrees voor plantenziekten een gevaarlijk beginsel, dat in zijn toepassing aan geen grenzen gebonden is.

Naast het Amerikaansche invoertarief, dat voor alles erop gebaseerd is om het verschil in productie-

kosten tusschen Amerika en het buitenland door een tarief aan te vullen, waardoor dus de producten van den arbeid zooveel mogelijk op een afstand worden gehouden, naast de beperking van de emigratie, waar door de arbeid zelf van de Amerikaansche markt wordt geweerd, staat deze vrees voor het binnenkomen van ziekten, die zich kan uitstrekken tot alle producten van land- en tuinbouw en wat Nederland betreft ook tot belangrijke Indische cultures als b.v. tabak, zoodra men in Amerika maar voldoende voorraad gekweekt heeft en de aandrang van belanghebbenden op het Amerikaansche gouvernement met voldoende kracht wordt uitgeoefend.

De meening, dat uitsluitend protectionistische drijfveeren bij dezen maatregel van Amerika voorzitten, geeft intusschen blijk van een wel wat al te simplistische kijk. Alles heeft zijn mode. In het verkeer tusschen de staten doen weer beginselen opgang, die als Mercantilisme sedert meer dan een eeuw overwonnen heetten. Eenige tientallen jaren geleden heeft de vrees voor veeziekten een groote rol gespeeld en het internationale verkeer ten zeerste belemmerd; grootendeels is dit nu van de baan. Thans is bij een sterk protectionistische geest in bijna alle landen de vrees voor plantenziekten geboren.

De nog slechts eenige tientallen jaren oude wetenschap der phytopathologie, waarvan Prof. Dr. J. Ritzenma Bos één der grondleggers was, heeft de alomtegenwoordigheid van insecten en fungi tot gemeen goed gemaakt en zijn gevaarlijkheid voor alles wat groeit. Schijnbaar gevaarlooze insecten ontwikkelen zich in een ander klimaat plotseling tot ware plagen en provoceren ook daar weer hun vijanden, die hen vernietigen. Waar men vroeger alles overliet aan Moeder Natuur, worden nu in bijna iederen boomgaard en kweekerij meerdere bestrijdingsmiddelen toegepast, waarvan samenstelling en gebruik behooren tot de normale kennis van den ontwikkelden land- en tuinbouwer. Men legt zich toe op den kweek van bepaalde variëteiten, die tegen bepaalde ziekten immuun zijn. Kortom in enkele tientallen jaren zijn de inzichten op dit gebied zoozeer verruimd, dat de wetenschap der plantenziekten voor land- en tuinbouw een zegen is door het resultaat, dat men in vele gevallen heeft verkregen, een krachtiger gewas en minder omstandigheden dan voorheen, die de producent niet kan beheerschen.

Het is niet te verwonderen, dat in een land, waar men zoo snel gaat to the farthest limit, men in de groeiperiode van deze nieuwe wetenschap tot krachtige maatregelen meent te moeten overgaan. De groote fruitkweekende Staten, Californië en Florida, zijn met de actie begonnen. Zij immers hadden bij zuivere cultures het grootste belang. Als alle Amerikaansche producenten hebben zij het groote voordeel, dat hun producten, door hooge tarieven beschermd tegen buitenlandsche concurrentie, het geheele werelddeel Noord-Amerika tot expansiegebied hebben, zonder eenige restricties of belemmeringen van invoerrechten of douaneformaliteiten, zooals in zooveel kleinere gebieden van Europa. Zij hebben een groot belang niet alleen om eigen cultures vrij te houden van ziekten, maar ook om den handel over heel Amerika vrij te houden van politieele inspectie- en andere gezondheidsmaatregelen van den eenen staat in den anderen genomen, uit vrees voor het binnendringen van ziekten.

Het is geen wonder, dat deze groepen van belanghebbenden het volkomen eens zijn over de strengste maatregelen tegenover den buitenlandschen import, ook indien deze slechts mogelijkheden van ziekten inhoudt, temeer, daar vreemde concurrentie tegelijk wordt uitgesloten. Dat bij den geheel onbelemmerden en ongecontroleerden invoer vóór 1912 ziekten in Amerika werden ingevoerd, was in het verleden bezeugen (bijvoorbeeld de beruchte San José schildluis, waarschijnlijk afkomstig uit China), zooals in Europa

ziekten waren binnengebracht uit Amerika, als bijvoorbeeld de druifluus, die in de wijnbouwende streken geweldige schade heeft aangebracht en de Amerikaanse kruisbessen-meeldauw.

Dat verschillende staten dus langzamerhand eischen stelden omtrent inspectie bij den invoer van planten en plantendeelen is geenszins te verbazen. Amerika kwam naar verhouding vrij laat. Eerst van 1912 dateert de Plant Quarantine Act, die aan den Minister van Landbouw de bevoegdheid geeft, om bepaalde ziekten, *nieuw, of tot nu niet wijd verspreid* in Amerika te weren. Op deze wet zijn een 60-tal ministerieele Quarantine-maatregelen gebaseerd, waarvan in Nederland de meest bekende is Quarantine 37 van 1918, omdat zij zich richt tegen de boomkwekerij-artikelen, bloembollen, zaden en knolgewassen. Aanvankelijk door allen toegejuicht als een wijzen maatregel, dreigt de praktijk van deze wet verre uit te gaan boven de oorspronkelijke bedoeling. Immers in de praktijk is losgelaten de gedachte van specificatie, die aan deze wet ten grondslag ligt.

Niet slechts bepaalde planten of plantaardige artikelen, die de dragers zijn van bepaald aangewezen nieuwe ziekten, worden nu uitgesloten, maar op grond van *vrees* voor ziekten worden geheele *groepen* uitgesloten, zonder in de praktijk in Amerika tot nieuwe gevaarlijke ziekten te hebben aanleiding gegeven. Duidelijk is uitgesproken door Dr. Marlatt, Voorzitter van den Federal Horticultural Board te Washington, het lichaam dat hierin de feitelijke beslissing heeft, dat het einddoel van deze Quarantine-maatregelen is, Amerika vrij te maken van vreemden invoer. „The whole spirit of Quarantine 37 is to as rapidly as possible make this country independent of foreign supplies.”

Het gevaarlijke van deze zienswijze ligt voor de hand, vooral in een land zoo doordrenkt van protectionisme als Amerika. Beslissend voor de maatregelen van den Board, voor de toelating van planten en plantaardige producten, is de productie in Amerika zelve. Wordt deze door den Board voldoende geacht, dan wordt de vreemde invoer afgesneden, die immers nooit 100 pCt. safety kan garandeeren. De Federal Horticultural Board is daardoor geworden een machtig lichaam, zich bewegend op zuiver handelspolitiek terrein, beslissend over het wel en wee van zaken, die afhankelijk zijn van vreemden invoer en voerend door zijn ambtenaren een open propaganda voor de aanmoediging der cultures in Amerika.

Wordt de Board van economische zijde in Amerika aangevallen, dan wordt den tegenstander verweten, niet voor 100 pCt. Amerikaan te zijn en wordt hij neergeslagen door reusachtige getallen van schaden en cijfers van hogere opbrengsten, indien een bepaalde ziekte ware uitgebloeven. De oppervlakkige beschouwer zou daarbij wel haast onder den indruk komen te verkeerren, dat Europa een bron is van de meest gevaarlijke ziekten en Amerika zijn plagen slechts aan het buitenland had te danken. Dit argumenteeren met plantenziektenkundige argumenten op economisch terrein maakt bestrijding van den Federal Horticultural Board juist zoo uiterst moeilijk.

Prof. Ritzema Bos heeft reeds in 1907 de ondoeltreffendheid van invoerverboden betoogd, toen niemand er nog aan dacht dat dit later zou schijnen te zijn een oratio pro domo. De invoerverboden zijn belemmerend voor den handel, zij komen altijd te laat, richten zich slechts tegen bekende insecten, die echter meestal op den duur niet schadelijk blijken. Een Amerikaan, Hamilton, heeft vastgesteld, dat van de 156 in Amerika ingevoerde kevers slechts 60 op planten zijn binnengekomen en 96 op verpakking en de geschiedenis van het binnendringen van bepaalde insecten is leerrijk voor de vraag, waar de grens van de mogelijkheden eindigt. Invoerverboden op grond van een onbestemde vrees voor schadelijke ziekten kunnen gebruikt worden als argument tegenover den invoer van bijna ieder artikel van plantaardigen oor-

sprong. Zoals boven opgemerkt, zij kunnen zich evengoed richten tegen de Indische cultures als thans tegen de meest typische Nederlandsche tuinbouwproducten.

Het Internationaal Plantenziektenkundig Congres in 1923 te Wageningen gehouden, waaraan ook gezaghebbende Amerikaanse geleerden deelnamen, heeft dit gevaar erkend en neergelegd in de volgende motie, waarin de nadruk valt op „reasonable” freedom from diseases in tegenstelling tot den eisch van 100 pCt. safety:

„The representatives of all nations assembled at the International Phytopathological Conference of June 25 to 30 1923 in Holland, desire to place themselves on record as in full agreement with the essentials of trade and commerce in living plants and plant products; namely reasonable freedom from all insect pests and plant diseases of all kinds of materials imported into or exported from any country.”

In meer dreigende bewoordingen heeft in 1922 Mr. W. G. Lobjoit, Controller of Horticulture van het Engelsche Ministerie van Landbouw, erop gewezen, dat in den internationalen handel „risks must be taken anyhow” en dat het Amerikaanse standpunt toegepast op Amerikaanse importen in Europa zou moeten leiden tot maatregelen in Engeland, waarvan de Amerikaanse fruitkwekers waarschijnlijk de consequentie niet hadden voorzien.

Het heeft alles niet mogen baten. Het stelsel van gezondheidscertificaten bij plantenzendingen en verschillende plantaardige producten in Europa vrij algemeen in zwang, is uit den aard der zaak niet voldoende om Amerika te maken „independent of foreign supplies”. Alleen indien er meerdere samenwerking zou zijn tusschen Europeesche staten onderling tegenover het machtige Amerika en het probleem ook wordt beschouwd als een dreigement van verschillende groote groepen van belanghebbenden, die zich thans nog volkomen veilig wanen, zal Amerika zijn houding wellicht wijzigen.

Ook in Amerika is de oppositie groeiende. De uitsluiting van een deel der zuidvruchten heeft reeds moeilijkheden gegeven bij het Spaansch-Amerikaansch tractaat. De armoede aan plantenmateriaal en de ontzaggelijke prijzen roepen om verandering bij alle plantenliefhebbers in Amerika, die namens duizenden geprotesteerd hebben tegen de nieuwe uitsluiting van narcissen. Ongeveer 100 miljoen bollen zullen daardoor worden uitgesloten, terwijl deze slechts zeer ten deele en tegen zeer hooge prijzen verkrijgbaar zijn in Amerika.

De groote krachtsinspanning door den Federal Horticultural Board en zijn voorstanders aan den dag gelegd naar aanleiding van de hearing op 16 November 1925 ter voorbereiding van deze laatste uitsluiting, het beverken van spoorwegdirecties, congresleden en ministers, heeft zijn resultaten niet gemist en tot een verklaring geleid van Minister Jardine in de landbouwper, waarin hij zegt met de doorvoering van Quarantine-maatregelen in te stemmen.

Verdere doorvoering van de uitsluitingsmaatregelen is dus waarschijnlijk nog te wachten, totdat de aansdrang in Amerika en daarbuiten ein einde maakt aan een stelsel, dat wetenschappelijk verwerpelijk en voor den internationalen handel verderfelijk is.

's-Gravenhage.

Mr. W. F. WERY.

#### DE RADIO-OMROEP.

Op 15 October jl. installeerde de Minister van Waterstaat een Commissie, die hem zal hebben te adviseeren over de regeling van den radio-omroep (broadcasting) in Nederland. Als eerste punt heeft de Commissie tot opdracht aan te geven hoever de taak van den Staat met betrekking tot den radio-omroep strekt. In dit verband kan het zijn nut hebben de verschillende zijden, die de radio-omroep als organisatie-vraagstuk den Staat biedt, wat nader te bezien.

Drie zijden heeft dat vraagstuk: de technisch-exploitatieve, de financieele en de cultureele.



In technisch-exploitatief opzicht rust op den Staat de plicht den radio-omroep in te voegen in het geheel van het radioverkeer. De bepalingen van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 verschaffen de daartoe geheel toereikende middelen. In de, op den grondslag van die wet, voor de(n) radio-omroep-zender (of -zenders) te verlenen concessie(s) kunnen alle bepalingen omtrent energie, golflengte, seintijden enz. worden gesteld, die een goede aanpassing van den radio-omroep aan het overige radioverkeer waarborgen. Zogt men daarnaast voor een goede controle op de naleving der gestelde regelen, dan is daarmede, zonder verdere organisatorische moeilijkheden, de technisch-exploitatieve zijde van de zaak, vóór zoover de Staat, als algemeene beheerder van het radioverkeer, daarmede bemoeienis heeft, te regelen.

Veel ingewikkelder is de financieele zijde, d.w.z. de vaststelling van tarieven voor het gebruik van den zender, de mogelijke regeling van radio-industrie en -handel o.m. met fiscale oogmerken, de geldelijke verhouding tusschen den Staat en den omroep-exploitant. Deze punten vragen een afzonderlijke bespreking.

En ten slotte de cultureele zijde. De radio-omroep in ons land brengt thans niet meer uitsluitend verstrooiing. Sinds wetenschappelijke voordrachten, politieke redevoeringen, godsdienstoefeningen worden „uitgezonden”, is de omroep een middel tot beïnvloeding der massa op de verschillende gebieden van het geestesleven, d.w.z. een cultuurfactor van den eersten rang geworden. Het gaat er thans voor den Staat om, dit cultuurmiddel in zijn onderscheidene toepassingsmogelijkheden te erkennen, het zijn maatschappelijke plaats aan te wijzen, alle gezindten en richtingen naar evenredigheid en zoo mogelijk in onderlinge eensgezindheid de beschikking daarover te verzekeren en onderlinge kwetsing en verstoring der openbare orde te voorkomen. Eerst wanneer de Overheid dit alles bereikt heeft, heeft ze de cultureele zijde van het vraagstuk opgelost. Frankrijk en Zwitserland b.v., die alle uitzending van politieke of godsdienstige stof verbieden, hebben daarom die oplossing nog niet bereikt.

De thans ingestelde Commissie zal, blijkens hare samenstelling, voor ons land een oplossing van dit onderdeel van het vraagstuk hebben voor te bereiden. Het komt mij daarom gewenscht voor in dit opstel, met beschouwing van de regelingen in andere landen reeds getroffen, de verschillende mogelijkheden van oplossing na te gaan en op deze wijze te komen tot een antwoord op de vraag, welke regeling voor ons land de juiste moet worden geacht.

Hoe verhouden zich ten aanzien van de beschikbaarstelling en het gebruik van den radio-omroep Staatswerkzaamheid en particulier initiatief? Dat is de vraag waarom het hier gaat. Heeft de Staat hier een taak, en zoo ja, welke? Is er daarnaast voor het particulier initiatief een plaats en zoo ja, waar is dan de grens tusschen de werkzaamheid van den Staat en die van particuliere personen of maatschappelijke groepen?

Als eerste mogelijkheid is te stellen de uitsluitende Staatsbemoeiing. Deze vorm heeft, hoe weinig passend hij voor den radio-omroep moge schijnen (men denke zich den Staat als organisator van concerten of politieke redevoeringen), toepassing gevonden in *Sovjet-Rusland*.<sup>1)</sup> Ook over radio-omroep strekt zich dus het Russische Staats-socialisme uit. Voor ons land heeft deze mogelijkheid uiteraard geen practische waarde. Eenigszins beperkter is de werkzaamheid van den Staat in *Duitschland*.<sup>2)</sup> De oprichting van den Duit-schen omroep is te danken aan het initiatief der Overheid. In Duitschland bestaan thans (de radio-omroep dateert er eerst van eind 1923) 14, door den Staat

gebouwde, zenders voor broadcasting van meerdere of mindere sterkte, over het geheele land verdeeld. De omroep wordt uitgeoefend door particuliere genootschappen, die van den Staat de zenders in beheer krijgen. Deze genootschappen — „Gemeinnützige Unternehmungen” zonder winstdoel — stellen de programma's op, engageeren de artisten en de sprekers enz. Daarmede is hunne taak ten einde. De Staat verzorgt de technische zijde en regelt de financieele positie van den omroep door vaststelling van tarieven voor het gebruik van den zender en de ontvanginrichtingen, regeling van de geldelijke uitkeeringen aan de genootschappen, enz. Ofschoon de Staat dus niet zelf de uitzending verzorgt als in Rusland, is hij er toch van den aanvang af zeer nauw bij betrokken, zoo nauw, dat men in Duitschland den band gaat voelen als een belemmering voor de ontwikkeling van den omroep en vooral voor zijne benutting voor politieke en godsdienstige doeleinden.<sup>1)</sup> Dat een nauwe betrekking tusschen Staat en omroep een gebruik daarvan voor deze beide doeleinden in den weg staat, kan ook blijken uit den toestand in *Frankrijk*. Vijf van de zeven omroepstations zijn daar Staats-eigendom en worden voor een deel door de post- en telegraafadministratie zelf gebruikt (voor het overige deel door particuliere genootschappen). En juist ook in Frankrijk bestaat, zooals boven bleek, het verbod van uitzending van politieke of godsdienstige stof.

Nu kan men persoonlijk zulk een verbod heilzaam achten, zeker is, dat in ons land het streven te zeer naar het gebruik van den radio-omroep voor politieke en vooral, godsdienstige doeleinden uitgaat, dan dat men het stellen van dit verbod als onderdeel van een regeling van het omroep-vraagstuk zou kunnen aanvaarden.

Het is dus, om ruimte voor een gebruik in deze richting te scheppen, noodzakelijk den band tusschen den Staat en den omroep losser te maken, d.w.z. de werkzaamheid van den Staat, ten bate van de particuliere te beperken.

Dit laatste is geschied in *Engeland*.<sup>2)</sup> De broadcasting is daar een geconcessioneerde particulier bedrijf. De Staat heeft daarmede geen enkele bemoeiing, dan alleen een algemeen toezicht. De eind 1922 opgerichte British Broadcasting Company, omvattende fabrikanten, handelaars en allen, die overigens bij de broadcasting belang hebben, heeft het bedrijf geheel in handen. Zij heeft een tot eind 1926 geldige concessie voor den bouw van 8 stations, of zooveel meer als door den Postmaster-General zal worden goedgekeurd, in plaatsen in Groot-Britannië. De concessie legt haar de *verplichting* op dagelijks (met inbegrip van den Zondag) een programma uit te zenden, voldoende aan door den Postmaster-General te stellen eischen. Overigens regelt de concessie de financieele verhouding tusschen den Staat en de Maatschappij.

Op dezen grondslag is de broadcasting in Engeland geworden tot een door allen, die daarvoor in aanmerking komen, in onderlinge verdraagzaamheid, ook voor politieke en godsdienstige doeleinden, gebruikt verkeersmiddel.

Wanneer men den Engelschen organisatie-vorm voor ons land zou willen volgen, dan zou men dus een lichaam in het leven moeten roepen, bestaande uit de radiofabrikanten, de handelaars en de onderscheidene groepen van gebruikers (waaronder kerkelijke en politieke). Dit lichaam zou dan de directie moeten voeren van een bedrijfsmatig functionneerend omroep-bedrijf, althans uit zijn midden zulk een directie moeten constitueeren en tevens het gebruik van den zender, o.a. door de onderscheidene groepen en richtingen in zijn midden, moeten regelen. Ik meen, dat zulk een bedrijfsvorm voor ons land geen voldoende kans van slagen heeft, omdat onderling tusschen die

<sup>1)</sup> Men zie het in dit jaar verschenen verslag over den P.T.T.-dienst der Sovjet-republieken, blz. 36 e.v.

<sup>2)</sup> Zie voor de organisatie in Duitschland: Das Deutsche Telegraphen-, Fernsprech- und Funkwesen 1899—1924, blz. 102—104.

<sup>1)</sup> Verg. Beckmann, die Organisationsformen des Weltfunkverkehrs, Bonn 1925, blz. 123, 124.

<sup>2)</sup> Een zeer goed samenvattend overzicht geeft Beckmann o.c. blz. 128 e.v.

groepen in het bestuur, voor wie het *gebruik* van den zender het eigenlijke doelwit is en tusschen hen en de commercieel-gerichte elementen allicht niet de voldoende eenheid van inzichten zal bestaan, om hen allen op gelijke wijze aan het financieel welslagen en dus het voortbestaan van het bedrijf te binden. Dit bezwaar doet zich in Engeland niet gelden. De broadcasting is daar ontstaan uit de samenwerking van regeering met handel en industrie (terwijl men bij ons het vraagstuk eerst ter hand is gaan nemen, toen onder de *gebruikers* het conflict van richtingen ging dreigen). In de leiding van het bedrijf in Engeland zijn deze beide groepen de overwegende gebleven, terwijl in ons land het zwaartepunt juist op de gebruikersgroepen van onderscheiden richtingen ligt.

Zou het dan voor ons land niet de aangewezen weg zijn de organisatie van den radio-omroep juist op die verscheidenheid van richtingen te gronden en elk der richtingen de beschikking te geven over een eigen zendstation? Aanvankelijk lokt deze oplossing aan, maar bij nadere beschouwing doen zich groote bezwaren gelden. Uit het oogpunt van de belangen van het algemeene radioverkeer zijn meerdere omroepzenders verwerpelijk. Grootst mogelijke beperking van zendcentra is hier een der grondregels. Het uiteengaan der richtingen zou bovendien door versnippering van financieele krachten de kwaliteit van het gebodene zeer zeker niet ten goede komen en ten slotte zou het gebruik van meerdere zenders de tegenstellingen der richtingen verscherpen, zonder aan elk der richtingen de zekerheid te geven, dat de eigen aanhang gevrijwaard zou blijven van den invloed der overige richtingen.

Ook in ons land moet de radio-omroep in één-centrum worden geconcentreerd, met dien verstande evenwel, dat niet alleen — zooals in Engeland — een voldoende afstand dat centrum moet scheiden van den Staat, maar ook van de groepen der gebruikers. Aan dien eisch zal zijn voldaan met een exploitatie van den radio-omroep-zender op grond van een concessie, ingevolge de bepalingen van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904, verleend aan een exploitant met zuiver-commercieele aspiratiën, gesteund door de radio-industrie, die in een goeden radio-omroep een middel ziet tot vergrooting van haren afzet. De regeering roepe dus gegadigden voor zulk een concessie op en kieze hem, die technisch, financieel en commercieel de beste waarborgen biedt.

De groepen of personen, die zich voor een of ander doel van den radio-omroep wenschen te bedienen, hebben zich daartoe te wenden tot den concessionaris, op dezelfde wijze als waarop iemand, die een telefoon-aansluiting of -gesprek wenscht, zich tot den exploitant van een net wendt. De concessie voor het omroepstation bevat de tarieven en de voorwaarden voor het gebruik. Hare bepalingen verzekeren de strikte onpartijdigheid van den exploitant ten aanzien van alle gebruikers van het station; allen die zich aanmelden, moeten tegen de geldende tarieven en voorwaarden zonder voorkeur tot het gebruik van het station worden toegelaten.

De aard van het verkeersmiddel en de bijzondere verhouding, waarin de gebruikers tegenover elkaar staan, zullen zonder twijfel bijzondere waarborgen eischen. Er is evenwel geen enkele reden, waarom, wat b.v. ten aanzien van het interlocale telefoonverkeer mogelijk is, niet te verwelkomen zou zijn ten aanzien van het gebruik van den radio-omroep-zender. De voornaamste waarborgen der onpartijdigheid (en daarmee de gelijkgerechtigdheid van alle gebruikers) zullen hier zijn het opstellen van een zakelijke rangregeling van de binnenkomende aanvragen en daarnaast de voorziening, dat van deze rangregeling geen misbruik kan worden gemaakt om zich ten koste van andere belanghebbenden voor geruimen tijd de beschikking over den zender te verzekeren.<sup>1)</sup> Een com-

<sup>1)</sup> De beschikbaarstelling van de interlocale (en internationale) telefoon wordt ten onzent door dezelfde beide

missie, uit de gebruikers-groepen gevormd, dient dan verder op het onpartijdige beheer van het station toe te zien.

Op deze wijze wordt aan de gebruikersgroepen, zonder hen bij het eigenlijke omroepbedrijf te betrekken, een evenredig gebruik van den zender naar streng zakelijke regelen gewaarborgd. Mocht daarnaast blijken van een wensch tot gebruik van het station *in onderling overleg*, dan is de Commissie van Toezicht daartoe het aangewezen orgaan, zonder dat, wanneer dat overleg geen resultaten afwerpt, het welslagen der onderneming daardoor in gevaar wordt gebracht.

Zoo laat zich uit een beschouwing van de voornaamste regelingen in andere landen, met inachtneming van de bijzondere eischen voor ons land, een vorm van exploitatie afleiden, die het de Overheid mogelijk zal maken den radio-omroep tot de vervulling van zijne cultureele functie in onze samenleving toe te laten.

Deze exploitatievorm is — en dit is dunkt mij een bijzondere aantrekkelijkheid van het hier voorgestane systeem — reeds in kiem ten onzent voorhanden. Dit nader uiteen te zetten zou thans te ver voeren. De voorloopige toestand van den radio-omroep in Nederland en de voorwaarden, waaronder deze voorloopige toestand zich tot den gewenschten organisatievorm zal kunnen ontwikkelen, dienen afzonderlijk besproken te worden.

Mr. G. H. DIJKMANS VAN GUNST.

#### DE UITSpraak VAN HET ENGELSche HOOGERHUIS VAN 22 JULI 1924 IN DE ZAAK VAN DE „RUSSIAN COMMERCIAL AND INDUSTRIAL BANK” TEGEN HET „COMPTOIR D'ESCOMPTE DE MULHOUSE” EN ANDEREN

In één van onze vorige besprekingen<sup>1)</sup> hebben wij gezien, hoe het Kammergericht te Berlijn bij vonnis van 31 Maart 1925 de rechtspersoonlijkheid van bovengenoemde Russische maatschappij als nog bestaande aanneemt.

De uitspraak van het Hoogerhuis inzake deze kwestie betrof het volgende geval:

De Londensche succursale van de Russische bank werd bestuurd door zekeren Mr. Jones, krachtens volmacht van November 1914. In Januari 1914 ontving genoemde Londensche succursale van het „Comptoir d'Escompte de Mulhouse” een crediet van 800.000 Deutsche Mark, tegen onderpand van bepaalde stukken, gedeponereerd bij de „London and Westminster Bank”. In 1919 wenschte Mr. Jones de geldleening af te lossen en werd overeengekomen, dat Mr. Jones 1.090.000 Mark zou betalen, waartegen Mr. Jones bovengenoemde stukken zou verkrijgen.

In September 1919 begon het Comptoir er aan te twifelen of Mr. Jones tot kwijting betreffende de stukken bevoegd was. Het verweer hield in, dat ten gevolge van de gebeurtenissen in Rusland en op grond van de decreten der Sovjet-Regeering, de rechtspersoonlijkheid der Russische bank was komen te vervallen en dat o.a. derhalve die Bank als zoodanig geen proces kon voeren.

De Engelsche rechter overweegt, alvorens het effect der Sovjet-decreten te beoordeelen, het volgende. Na October 1917 berust de soevereine macht in Rusland bij het Al-Russisch Sovjet Congres, terwijl bovendien wetgevende macht toekomt aan het Centraal Uitvoerend Comité der Sovjets. Ook bestond er een uitvoerend lichaam, genaamd Raad van Volkscommissarissen. Alle bevelen en belangrijke besluiten van dit laatste lichaam behoeften de goedkeuring van het Centraal Uitvoerend Comité. Deze Sovjet-Regeering was als *de facto* regeering door de Britsche Regeering erkend in Mei 1921 en in Januari 1924 als *de jure* regeering.

De decreten, waarop de gedaagde zijn verweer doet berusten, zijn gedateerd 14 December 1917, 26 Januari 1918 en 12 April 1918. Ten slotte werd nog een

waarborgen beheerscht; verg. art. 19 van het Rijkstelefoonreglement.

<sup>1)</sup> [Zie p. 988 in het No. van 11 Nov. 1925. — Red.]

decreet van 19 Januari 1920 aangevoerd. Al deze decreten betroffen de „nationalisatie” van Russische banken. „My Lords”, zegt de rechter, Burggraaf Cave, „het is geen aangename taak voor een Britsch Hof van Justitie, om de uitwerking na te gaan van eene serie decreten en beschikkingen, die tot doel hebben, door dwang een vreemden staat eigenaar te doen worden van goederen, aan particulieren toebehoorende en zulks op de basis van volledige confiscatie. Maar aangezien de Sovjet-Regering als de wettelijke regering van Rusland door de Britsche erkend is, moeten hare decreten (zie de uitspraak van Lord Justice Banks in Luther v. Sagor) door onze rechtbanken in acht worden genomen.”

Wat betreft inhoud en strekking zelve van de decreten ziet de rechter niet in, dat deze tot gevolg hebben gehad, dat de rechtspersoonlijkheid van genoemde bank is komen te vervallen.

Het decreet van 14 December 1917 is meer eene politieke verklaring dan eene wetgevende beschikking. Het decreet van 26 Januari 1918 is onvereinbaar met de opvatting, dat de rechtspersoonlijkheid reeds door het decreet van December 1917 zou zijn vervallen. Immers wordt daar nog van overdracht van het aandeelen-kapitaal gesproken.

Het decreet van 26 Januari 1918, ofschoon verklaarde, dat de aandeelen van nul en geener waarde zullen zijn, zegt, dat deze overgedragen moeten worden aan de Staatsbank en het wil den rechter voorkomen, dat de bedoeling daarvan was, dat de Staatsbank op die wijze de bankinstellingen wenschte te controleeren. Indien dit zoo is, zouden die instellingen haar bestaan hebben voortgezet. Ook uit de beschikking van den commissaris van 12 April 1918 blijkt, dat deze niet de opvatting huldigde, dat de banken krachtens decreet van December 1917 waren opgeheven.

De inlichtingen, door de deskundigen gegeven, maakten het probleem voor den rechter eer moeilijker dan gemakkelijker.

Voor de gedaagden verschenen als deskundigen Mr. Krougliakoff en Mr. Thal en voor de eischers Mr. Idelson en Mr. Halfern. Hoe weinig zeker deze Russische deskundigen waren blijkt uit de volgende verklaring van een van hen. Deze zeide, dat de rechtspersoonlijkheid van de bank was komen te vervallen door het verlies van haar eigendom en ten gevolge van de liquidatie. Na de schorsing der terechtzitting verklaarde hij: „Ik heb gedurende de lunch gelegenheid gehad na te denken over de vragen, die mij gesteld zijn en ik geloof, dat mijne antwoorden niet duidelijk geweest zijn, omdat ik zelf niet voldoende doorgedacht heb.”

Zijn antwoord (na de lunch) brengt den rechter niet verder en deze verzucht: „die aarzelende en duistere verklaring schijnt het hoogtepunt te zijn van het denkvermogen van den deskundige. Ik voor mij ben nog verre van de overtuiging, dat de gedaagde aangetoond heeft — en dat moet hij — dat de rechtspersoon in kwestie heeft opgehouden te bestaan. Bovendien heeft gedaagde stelselmatig de kwestie ontweken, of een Russisch decreet omtrent vreemde aandeelen, welke zich in Engeland bevinden, kan beslissen (zie hierover het vonnis van Marseille van 23 April 1925 in verband met de circulaire No. 42),<sup>1)</sup> zoodat eene beslissing daaromtrent achterwege kon blijven.”

De uitspraak luidt dan, dat Mr. Jones inderdaad bevoegd was te teekenen, zoodat zijn eisch hem wordt toegewezen.

Aldus staat vast, dat volgens Duitsche, Engelsche en Fransche jurisprudentie de nationalisatie als zoodanig de rechtspersoonlijkheid der Russische banken, voorzover zij die bezaten, niet heeft aangetast.

C. L. T. D.

<sup>1)</sup> [Op p. 802 van den vorigen jaargang. — Red.]

## DE OPWEKKING VAN ELECTRICISCHE ENERGIE IN DE PROVINCIE LIMBURG.

Op de beschouwingen van den heer Ir. B. S. van Zanten in No. 522 van dit tijdschrift, welke tot mijn spijt eerst eenige dagen geleden te mijner kennis kwamen, zij het volgende geantwoord.

Volgens den heer Van Zanten zou ik van onvolledige gegevens zijn uitgegaan, waardoor de waarde mijner conclusies wordt aangetast. Hiertegenover moet ik den heer Van Zanten doen opmerken, dat ik ben uitgegaan:

1e. van de conclusies der Commissie voor Hoogspanningsleidingen van de Vereeniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven in Nederland, welker rapport in 1919 verscheen. In dat rapport staat het volgende:

„Ten einde zich de noodige gegevens omtrent de beschikbare minderwaardige brandstoffen te verschaffen en zich de medewerking te verzekeren van mannen, die met de voortbrengselen en de behoeften van het mijnbedrijf bekend zijn, pleegde onze commissie overleg met den Hoofdingenieur bij het Staatstoezicht op de mijnen, met de directie der Staatsmijnen in Limburg, en met de Vereeniging tot behartiging van de belangen der Limburgsche Mijnindustrie (Mijnvereeniging), welk overleg tot gevolg had, dat een sub-commissie ter bestudeering van het vraagstuk der stroomlevering van uit het mijn-district werd gevormd. Deze sub-commissie, die reeds in het tweede gedeelte van het verslag onzer commissie werd vermeld, bestaat uit de heeren C. Blankevoort, Hoofdingenieur bij het Staatstoezicht op de mijnen, J. W. D. van Eek, Ingenieur bij de Staatsmijnen in Limburg (aangeveken door de Directie der Staatsmijnen in Limburg), J. Lauwereins, Ingenieur bij de N.V. Nederlandsche Steenkolenmijnen Willem-Sophia, H. Dresens, Ingenieur bij de Maatschappij tot Exploitatie van Limburgsche Steenkolenmijnen (beiden aangeveken door de Mijnvereeniging), J. G. Bellaar Spruyt, Directeur der Maatschappij tot Verkoop van den Electricischen Stroom der Staatsmijnen in Limburg, en G. J. Th. Bakker, Directeur van het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf te 's-Gravenhage.”

Eén der conclusies dezer blijkens hare samenstelling volkomen competente commissie luidt:

„De hoeveelheid minderwaardige brandstof, die volgens de tegenwoordige gegevens in de eerste jaren beschikbaar zal zijn, is niet van dien aard, dat zij den aanleg van een transportlijn urgent maakt.”

2e. van de conclusies van het Verslag door een sub-commissie inzake de opwekking van elektrische energie in de provincie Limburg, uitgebracht aan de Staatscommissie. Hierin wordt gemeld, dat

„ter controle van de mededeelingen, die in bovenvermeld rapport der Vereeniging van Directeuren zijn gedaan, de sub-commissie zich tot de mijn-directies heeft gewend, welke in het bezit eener eigen elektrische centrale zijn. Op een desbetreffende vraag is door de Maatschappij tot Exploitatie van Limburgsche Steenkolenmijnen (Oranje-Nassaumijnen) geantwoord, dat hare geheele productie aan minderwaardige brandstoffen nauwelijks voldoende is voor de opwekking van de noodige energie voor haar bedrijf, zoodat zij voor stroomlevering naar buiten volwaardige kolen zou moeten gebruiken. Van de Maatschappij tot Exploitatie der Steenkolenmijnen „Laura & Vereeniging” is een gelijkluidend antwoord ingekomen, terwijl de Staatsmijnen in Limburg hebben bericht, dat het uit den aard der zaak afhangt van haar eigen behoefte, van de verkoopprijzen der producten en van den prijs, welke voor stroomlevering naar buiten bedongen kan worden, of minderwaardige brandstoffen voor electriciteitsopwekking in aanmerking komen, dan wel vereld zullen worden.”

De sub-commissie concludeert op grond van het bovenstaande:

„dat de sub-commissie als hare meening moet uitspreken, dat de hoeveelheid minderwaardige brandstoffen, welke beschikbaar is in het mijngebied der provincie Limburg, niet van dien aard is, dat zij voorshands van invloed kan zijn op de algemeene electriciteitsvoorziening van het land, en dat in verband hiermede de aanleg van een hoogspanningslijn van het mijngebied uit naar het Noorden vooralsnog geen aanbeveling verdient.”

Deze conclusie, welke door de Staatscommissie werd

overgenomen en dus dateert van 1925, dekt geheel die van de Vereniging van Directeuren, terwijl ik geen enkele reden zou kunnen opnoemen om die conclusie niet geheel te vertrouwen. De feiten geven mij dan ook het recht, om die conclusie als vaststaand te beschouwen, zoodat naar ik meen, de heer Van Zanten niet het recht heeft, te beweren, dat ik niet met de juiste gegevens zou bekend zijn. Hetzelfde geldt met betrekking tot zijn beschouwingen over het edelslik, waarvan de juistheid zeker op dit oogenblik nog in het midden gelaten moet worden.

De heer Van Zanten meent, dat ik onder de afvalproducten der mijnindustrie twee categorieën vergeten heb, nl. de gassen van de cokesovens en de in Limburg aanwezige bruinkool. Deze twee categorieën werden niet door mij genoemd, omdat zij o.a. ook door de Staatscommissie van geen zoodanig belang worden geacht, om invloed uit te oefenen op hare conclusies. Wanneer de heer v. Zanten mij in deze aanvalt, dan geldt dus ook hier zijn aanval in de eerste plaats de Vereniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven en de Staatscommissie of eigenlijk de ingenieurs der mijnindustrie, welke aan die lichamen de gegevens verstrekten, waarvan de heer Van Zanten de juistheid meent te mogen betwijfelen. N. M. H. DOPPLER.

#### HET BEGRIP „GEMIDDELDE” IN DE ZAKELIJKE BEDRIJFSBELASTING.

De heer F. J. Claes schrijft ons:

In Economisch-Statistische Berichten dd. 20 September 1922 Nr. 351 betoogden wij onder bovenstaand hoofd, hoe de verordening op de zakelijke bedrijfsbelasting van sommige gemeenten, o.a. van de gemeente 's-Hertogenbosch, een bepaling bevatte, welke in strijd was met art. 242e der Gemeentewet. Het ging namelijk over het begrip gemiddelde. Deze gemeenten toch schreven voor, dat als gemiddeld aantal arbeiders moest worden beschouwd: „het quotiënt, dat verkregen wordt, door de som van het grootste aantal arbeiders, dat in elk der maanden Januari tot en met December van het kalenderjaar gedurende langer dan twee dagen in het bedrijf werkzaam was, en die minder verdienen dan het krachtens art. 242e der gemeentewet bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld bedrag, te deelen door 12.” Reeds op het eerste gezicht blijkt, dat hier van een gemiddelde geen sprake kan zijn.

In het „Weekblad van het recht” dd. 30 October 1925 Nr. 11412 lezen wij thans een arrest van den Hoogen Raad, waaruit blijkt, dat vorenstaande opvatting bij ons hoogste rechtscollege steun heeft gevonden. De Hooge Raad overwoog: „dat deze bepaling inderdaad niet in overeenstemming is met het voorschrift der wet;

dat toch toepassing der bepaling niet leidt tot het vinden van het aantal arbeiders, dat over het betrokken jaar gemiddeld in de onderneming of inrichting werkzaam is geweest, doch het gemiddelde geeft van de grootste aantallen arbeiders, die in elke maand van dat jaar gedurende korter of langer werkzaam zijn geweest, behoudens dan dat met arbeiders, die in een maand niet langer dan twee dagen werkzaam waren, geen rekening wordt gehouden;

dat zoodanig gemiddelde, naar gelang het aantal arbeiders dat in een maand gedurende korten tijd, zij het dan langer dan twee dagen, werkzaam is geweest, groter is, het werkelijk gemiddelde in meerdere mate zal overschrijden;

dat nu wel het buiten rekening laten van arbeiders, die niet langer dan twee dagen hebben gewerkt, kennelijk strekt om het te hoog berekende gemiddelde, tot het juiste te doen naderen, doch geen enkele waarborg bestaat, dat deze correctie voldoende is, terwijl al evenmin is uitgesloten, dat zij haar doel voorbijschiet, daar, indien het aantal arbeiders, die niet meer dan twee dagen hebben gewerkt, groot

genoeg is, de door de verordening aangelegde maatstaf voor den aanslag daalt beneden het werkelijk gemiddelde, wat evenmin met de wet is overeen te brengen;

dat de aanslag van belanghebbende dus berust op een voorschrift, dat met de wet in strijd is, en derhalve niet kan worden gehandhaafd”.

Den Bosch, 31 December 1925.

#### BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

##### DE FINANCIËLE VOORSTELLEN VAN MINISTER DOUMER VOOR HET FRANSCHÉ PARLEMENT.

Prof. Bertrand Nogaro te Parijs schrijft ons:

Sinds de hervatting zijner werkzaamheden op 12 Januari jl. heeft het Fransche Parlement zich gesteld gezien tegenover een financieel ontwerp, door den Minister van Financiën, den heer Doumer, ingediend en dat tot titel draagt „Wetsontwerp tot invoering van maatregelen, bestemd tot verzekering van het financieel herstel”. Dit ontwerp streeft er dan ook in de eerste plaats naar, het begrootings-evenwicht te verzekeren, doch het bedoelt evenzeer een tamelijk snelle aflossing te verzekeren. Het ziet er als volgt uit:

##### Uitgaven.

Tekort van de ontwerp-begroting voor 1926, bij den huidige stand der Parlementaire werkzaamheden, ten beloope van.....	4.500	millioen
Nieuwe bezuinigingen, vóór de definitieve vaststelling door te voeren, geraamd op.....	200	
Geraamd tekort .....	4.300	
Jaarlijksche aflossing der voorschotten van de Banque de France .....	2.000	
Jaarlijksche aflossing der openbare schuld .....	2.500	
Totaal.....	8.800	

##### Middelen.

Verhooging van de inkomstenbelastingen, toegepast op het dienstjaar 1926 (Wet van 4 December 1925) .....	3.000	millioen
Opbrengst van de versterking der belasting-administratie en van de controle-diensten .....	300	
Beursbelasting, gebracht op 1 per $\frac{1}{100}$ .....	100	
Verhooging van den tabaksprijs.....	1.000	
Uitvoerbelasting .....	600	
Buitengewone en tijdelijke belasting van 1,20 % op de betalingen .....	3.800	
Totaal.....	8.800	

De ontwerp-begroting, zooals die door de vorige Regeering was ingediend, heeft men moeten wijzigen en thans erkent men het bestaan van een deficit van 4 milliard 300 millioen, dat overigens met 100 millioen is verlaagd, als gevolg van een raming der Commissie voor de Financiën.

Voorts bestemt het regeeringsontwerp 4,5 milliard voor aflossing, waarvan 2 milliard zijn gereserveerd voor vermindering van het voorschot bij de Bank van Frankrijk.

Uit de toelichting vloeit voort, dat deze aflossing, volgens de bedoelingen van den vorigen Minister, bestemd was voor het voeren van een politiek tot revalorisatie van den Franc en ook de nieuwe Minister van Financiën houdt vast aan de oude doctrine, dat de wisselkoers automatisch stijgt of daalt, al naar inflatie of deflatie van het ruilmiddel heerscht.

In ieder geval zou dit plan tot definitieve aflossing van de schuld bij de Bank tot uitwerking hebben, dat de grens van de voorschotten aan den Staat met 2 milliard zou verminderen, terwijl het eenige weken geleden nog opportuun scheen, het maximum dezer voorschotten te verhoogen. Vanaf het eerste oogenblik heeft het Parlement zich dan ook vijandig getoond aan dezen prematuren maatregel, en het schijnt niet, dat de Minister goed doet er bij te volharderen, dat hij haar in de Kamer wil verdedigen.

De critiek der Commissie voor de Financiën heeft zich echter vooral op andere punten gericht. Zij heeft in de eerste plaats den Minister van Finan-

ciën verweten, dat hij in zijn raming der normale ontvangsten de opbrengst van de verhooging der inkomstenbelastingen heeft opgenomen, waartoe 4 December jl. werd besloten. Het was evenwel de bedoeling, dat deze belastingverhoging als „zekerheid” voor het nieuwe voorschot van de Bank aan den Staat zou dienen, of, om aan deze vage uitdrukking een meer omljnde beteekenis te geven, de bedoeling was, dat de opbrengst dezer belastingen zou dienen tot gedeeltelijke aflossing van de voorschotten aan den Staat, of in ieder geval in mindering van nieuwe voorschotten zou komen. Ten slotte heeft de Commissie voor de Financiën besloten, deze middelen te lichten uit die, welke het evenwicht moeten verzekeren om hen ten goede te doen komen van de amortisatiekas.

De Commissie voor de Financiën heeft haar instemming betuigd, zij het onder aanbrenging van enkele wijzigingen, met het ontwerp tot vermeerdering der beursbelasting en evenzeer met de verhoging van den prijs van tabak, die in Frankrijk voorwerp van een regeeringsmonopolie is, en verkocht wordt ten bate van den Staat. Zij heeft zich eveneens vereenigd met het beginsel van een exportbelasting en hoewel haar ramingen en de wijze van toepassing dezer drie belastingen niet geheel dezelfde zijn als in het Regeeringsontwerp, kan men zeggen, dat niet over deze drie punten het thans zeer scherpe meeningsverschil, tusschen de Commissie voor de Financiën uit de Kamer en den Minister loopt.

Het essentieele geschilpunt betreft het laatste deel van het Regeeringsprogramma tot onmiddellijke versterking der middelen, de z.g. buitengewone en tijdelijke belasting van 1,20 pCt. op de betalingen. Welke de naam van deze belasting ook zij, uit de toelichting, zoowel als uit den tekst van de wet volgt, dat het om een eenvoudige verhoging van de omzetbelasting gaat, waardoor deze bijna wordt verdubbeld, omdat zij haar brengt van 1,30 op 2,50 pCt.

Nu is de omzetbelasting op het oogenblik de meest impopulaire belasting in Frankrijk. Dit is niet het geval, omdat zij het consumeerende publiek, d.w.z. den belastingbetalers bijzondere moeilijkheden baart, want deze hebben immers een minstens corresponderende prijsverhoging gedragen, waarvan zij intusschen de reden niet met juistheid kunnen onderkennen, aangezien deze is versmolten met tal van andere en in het bijzonder met de daling van den wisselkoers. De kooplieden echter, die bijzonder goed georganiseerde belastingbetalers zijn en in het bezit van machtige propagandamiddelen, hebben tegen het einde der vorige wetgevende periode een campagne tegen deze belasting gevoerd, welke vooral haar verklaring vond in het feit, dat het de voornaamste in deze periode ingevoerde nieuwe belasting was. Daar hun klachten met zorg door de verschillende partijen en vooral door die der rechtszijde zijn ontvangen, welke laatste daaruit een wapen hebben gesmeed tot bestrijding hunner tegenstanders, bevinden de afgevaardigden dezer partijen zich kwasi in de onmogelijkheid, een belasting te verhoogen, waarvan zij, wel wat lichtvaardig, de afschaffing hebben beloofd.

Aangezien anderzijds de verhoging dezer belasting, welke 3,8 milliard moet opbrengen, de voornaamste bron is, welke de Regeering wilde aanboren, bevindt deze zich in direct conflict met de meerderheid en het heeft weinig gescheeld, of de heer Doumer was gedwongen, dadelijk na de aanvaarding van het bewind, zijn ambt neer te leggen, omdat hij zich onomwonden voor de verhoging van de omzetbelasting had uitgesproken.

Nadat de Regeering eerst weerstand had geboden aan de oppositie en vervolgens had toegegeven, was de meerderheid der linkergroepen moreel verplicht, een eigen voorstel tot het verkrijgen der noodige mid-

delen in te dienen, om te bewijzen, dat zij aan de Regeering andere bronnen wist aan te wijzen.

Een gemengde commissie, bestaande uit een klein aantal gedelegeerden der drie linkerprijzen, was reeds geconstitueerd, onder dwijfeld met de nevengedachte een voldoende eenvoudig en gematigd programma uit te werken, om de gezamenlijke linkerprijzen tegen de Regeering te kunnen vereenigen en het aldus weer tot een „Kartel”-ministerie te kunnen brengen.

Als resultaat van haar werkzaamheden diende deze commissie een eerste wetsontwerp in tot verzekering van het begrotingsevenwicht en voorts heeft zij een tweede ontwerp uitgewerkt, dat betrekking heeft op de zoogenaamde financieele „saneering”, dat reeds het voorwerp is geweest van enkele besprekingen der linkergroepen, doch dat nog niet is ingediend bij de Kamer en ook niet is gepubliceerd.

Laat mij hieraan toevoegen, dat het eerstgenoemde voorstel in den vorm aanzienlijk gematigder is dan het daaraan voorafgaande socialistische ontwerp inzake een buitengewone kapitaalheffing. Het houdt zich vóór alles bezig met het bezorgen van middelen aan een amortisatiekas — want de „saneering” komt in de parlementaire ontwerpen per slot van rekening steeds op een amortisatie-politiek neer — en neemt, ten einde dit te bereiken, zijn toevlucht tot een belasting van het kapitaal.

Nu had men eerst in deze kapitaalbelasting de successiebelasting willen opnemen, die inderdaad en sedert eeuwen de werkelijke kapitaalbelasting is; en slechts bij wijze van aanvulling wilde het ontwerp een tamelijk lichte heffing van het kapitaal van levenden doervoeren. Het schijnt evenwel noodig, om door andere middelen dat die van den Minister van Financiën het budgetaire evenwicht voor 1926 te verzekeren, de opbrengst van een verhoogde successiebelasting daartoe aan te wenden. Ten slotte is ook het lot van het nog niet gepubliceerde saneeringsontwerp tamelijk onzeker geworden.

Daar de Commissie voor de Financiën in beginsel en van te voren de verdubbeling van de omzetbelasting had verworpen, moest zij gebruik maken van het evenwichtontwerp van de kartelfinanciers, zooals dat, gelijk zoeven opgemerkt, wordt gecompleteerd door een ontwerp, waarbij de successie-rechten worden gewijzigd. Dit ontwerp had de strekking, den heffingsvoet aanzienlijk te wijzigen door van den Staat een erfgenaam in den eigenlijken zin te maken; doch deze nieuwigheid doet een zeker aantal ernstige juridische moeilijkheden rijzen en de Commissie voor de Burgerlijke Wetgeving heeft er haar goedkeuring aan geweigerd. De Commissie voor de Financiën heeft echter daarnevens een hervorming van het tarief en de inning der inkomstenbelastingen onder handen genomen, evenals van de belasting der oorlogswinsten en denkt hieruit een meerdere opbrengst van verscheiden milliarden te ontvangen, zonder er evenwel voor het dienstjaar 1926 meer dan 1.550 millioen van te verwachten. Voor het meerdere heeft zij haar toevlucht genomen tot meerdere indirecte belastingen: posttarieven, benzene-, olie- en alcoholaccijnzen enz., waarvan zij een opbrengst van 2.820 millioen verwacht. De totale opbrengst van de belastingmaatregelen, welke de Commissie wil doervoeren, bereikt aldus 4.370 millioen, een cijfer, dat een weinig hooger is dan dat van het tekort, doch blijft beneden dat der door de Regeering gewenschte belastingen, die, onder aftrek van 3 milliard voor amortisatie, 5.800 millioen zouden moeten opleveren.

Het schijnt dus, dat het debat, dat op het oogenblik, waarop deze regelen worden geschreven, in de Kamer zal beginnen, onder zonderlinge omstandigheden weigert de meest belangrijke der door de Regeering voorgestelde belastingen aan te nemen en anderzijds is zij er tot dusverre niet in geslaagd, daarvoor

belastingen in de plaats te stellen, waarvan de onmiddellijke opbrengst daarmee gelijk zal staan. Daar het begrootingsevenwicht echter schijnt verzekerd en de amortisatiekas van middelen voorzien, schijnt het op het eerste gezicht niet, dat de Regeering terecht kan aandringen op handhaving van alle fiscale bronnen, waarvan zij de aanneming aan de Kamer verzocht. Overigens schijnen de behoeften van de schatkist op het oogenblik te zijn gedekt door de opbrengst, welke de op het einde van het vorige jaar aangenomen directe belastingen in de eerste maanden van dit jaar zullen opleveren. Evenwel valt steeds te vreezen, dat de massale betaling van directe belastingen een zeker aantal contribuabelen ertoe zal voeren, zich de middelen te verschaffen door „bons du trésor” niet te vernieuwen, zoodat de schatkist gevaar loopt, hetgeen zij aan den eenen kant zal winnen, aan den anderen kant te verliezen.

Men kan derhalve uit de hierboven geschetste ontwikkeling constateeren, dat de politieke situatie, die op het oogenblik in Frankrijk voortvloeit uit de financiële moeilijkheden, een zeer bijzonder karakter draagt. Zij wordt voorts gecompliceerd door den onwil van zekere contribuabelen, in het bijzonder van de, handeldrijvende belastingplichtigen, die, na de controlemaatregelen, die een volledig rendement der bestaande belastingen zouden verzekeren, te hebben doen verwerpen, zich verzetten tegen iedere verhooging van de omzetbelasting. Doch het is waarschijnlijk, dat het debat, dat zich zal ontwikkelen, eindelijk dezen paradoxalen toestand zal verhelderen. Objectief gezien moet men erkennen, dat de financiële toestand van Frankrijk geenszins erger is geworden. De begrotingslasten worden alleen zwaarder, omdat men niet meer zijn toevlucht neemt tot leeningen en omdat men zelfs wil aflossen en ook uit het feit, dat de prijsstijging een vermeerdering der openbare uitgaven met zich brengt, zonder steeds een corresponderende vermeerdering der belastingopbrengst met zich te brengen.

Moet ik nog eens herhalen, dat mijn conclusie blijft, dat de groote financiële hervorming de stabilisatie van den Franschen wisselkoers is? Ik ben het volkomen eens met mijn Engelschen collega, J. M. Keynes<sup>1)</sup>, die haar mogelijk achtzonder nieuwe buitenlandsche leeningen, slechts met de middelen, waarover de Bank van Frankrijk beschikt.

### AANTEEKENINGEN.

*De Amerikaansche uitsluitingspolitiek.* — In zijn elders in dit No. voorkomende artikel over de Amerikaansche uitsluitingspolitiek geeft mr. W. F. Wery een exposé van de motieven, welke in de V. S. tot de uitsluiting der narcissen geleid hebben. De vraag is gerezen, of de plantenziektenkundige bezwaren, welke men aldaar koestert, soms niet een reëlen grond hebben. In een artikel in het „Hbld.” van 19 Jan. II. werd o.m. betoogd, dat de Nederlandsche exporteurs zelf mede schuld aan de uitsluiting dragen, aangezien „men in dit laatste jaar, dat aan het invoerbod voorafging, een groteren voorraad zieke bollen naar Amerika verzonden (heeft) dan ooit te voren.”

Tegen deze uitlating heeft Prof. Dr. E. van Slogteren, die, zooals men weet, de Nederlandsche belangen bij de laatste „hearings” van den Federal Horticultural Board vertegenwoordigde, protest aange- teekend.

Prof. v. S. schrijft als volgt („Hbld.” 24 Jan. Ochtendb.):

„In de artikelen, welke in de pers over bovenstaande quaestie zijn verschenen werd reeds eenige malen een toespeling er op gemaakt, alsof deze sluiting voor een groot deel zou zijn te wijten aan de roekeloosheid, waarmee onze bollenexporteurs minderwaardige qualiteit hadden verzonden.

<sup>1)</sup> [Zie pag. 39 in het no. van 13 Jan. I.I. — Red.]

In het nummer van 19 Jan. 1926 gaat de schrijver zelfs zoover de exporteurs te verwijten, dat ze door het zenden van voor 40—45 pCt. zieke bollen hun vertegenwoordigers op de hearing in een zeer moeilijke positie hadden gebracht.

Hiertegen moet ik uitdrukkelijk protest aantekenen!

De quaestie is te gecompliceerd om in een beknopt courantenartikel te worden behandeld. Hier wil ik echter het volgende vaststellen:

De in de Narcissen voorkomende parasieten zijn reeds voor tientallen van jaren in Amerika ingevoerd en het is zelfs aan de Federal Horticultural Board niet gelukt om eenige schade van beteekenis aan eenig Amerikaansch gewas door een dezer parasieten veroorzaakt, aan te toonen.

Zowel in hun eigen belang, als om aan de bezwaren der Amerikanen tegemoet te komen, hebben de Hollandsche Narcissen-kweekers hun uiterste best gedaan om hun culturen aan de hoogste eischen te laten voldoen. De hiervoor ingestelde organisatie is zoodanig, dat elke R.R. met Narcissen beplant, gedurende het groeiseizoen herhaaldelijk wordt gecontroleerd, terwijl de bollen onmiddellijk voor de verzending nog eens aan een nauwgezette keuring door de ambtenaren van den Plantenziektenkundigen dienst worden onderworpen.

Hierdoor is bereikt, dat onze Narcissen aan de hoogste redelijk te stellen eischen kunnen voldoen en de cijfers van inspectie door de F. H. B. geven dan ook een absoluut onjuist beeld van den werkelijken toestand, zooals ook door mij in mijn rapport aan den Amerikaanschen Minister van Landbouw is uiteengezet.

De rapporten der inspectie zijn echter zoodanig opgesteld, dat de indruk voor een niet deskundige veel slechter moet zijn, dan ze inderdaad zijn. Zoo wordt b.v. niet aangegeven het aantal zieke bollen, maar het aantal kisten, waarin besmetting is gevonden. Daar een kist tot 2000 bollen kan bevatten en deze reeds besmet wordt genoemd, als er één bol ziek wordt bevonden, kan men onmogelijk een juist beeld van den werkelijken toestand der bollen krijgen uit een dergelijk rapport.

Ten slotte heeft de F. H. B. gemeend haar oordeel te moeten grondvesten op een inspectie van 8 kisten uit een totaal van ongeveer 50.000 waarbij dan in één kist een infectie van ongeveer 40 pCt. zou moeten zijn geconstateerd.

Dank zij de zeer krachtige bestrijding der ziekten in ons land kan ik uitdrukkelijk verklaren, dat een dergelijke zieke partij in onze streek niet voorkomt.

De F. H. B. heeft echter geweigerd ons inzage te geven van de volledige inspectie-rapporten, zoodat ik hier moet volstaan met de mededeeling, dat de cijfers in de rapporten van de F. H. B. genoemd veel meer dan 100 maal te hoog zijn.

Voor den schijnbaar slechteren toestand, waarin enkele zendingen aankwamen, is echter ook nog een verklaring te geven, die geen blaam werpt op onze exporteurs.

Door de klimaatinvloeden van het afgelopen seizoen waren onze bollen minder bestand tegen de bezwaren, welke ze bij de verscheping ondervonden, dan in andere jaren. Hierdoor gingen ze bij een minder gunstige plaatsing in het scheepsruim of nadat ze op de een of andere wijze vochtig waren geworden, eerder tot rotting over.

Hierdoor is het aantal *zachte* bollen, dat in de verscheppte bollen werd aangetroffen hoogst waarschijnlijk grooter geweest dan vroeger het geval was. Vele dezer zachte bollen, die niet door den een of anderen mogelijk gevaarlijken parasiet waren aangetast, moeten bij de inspectie als „ziek” zijn gesignaleerd. Toen ik dan ook te Washington een oogenblik de volledige lijsten der inspectie kon inzien, bleek, dat b.v. van enkele kisten waarvan ongeveer 300 bollen als „besmet” waren opgegeven, bij nader onderzoek geen enkele aaltjesziek bleek te zijn geweest, enkele besmet met de groote Narcisvlieg en eenige met de kleine Narcisvlieg, die volgens onze overtuiging als parasiet slechts van secundaire beteekenis is.

Helaas is het me niet mogelijk de argumenten, waarop men de sluiting van Amerika voor Narcissen heeft gemeend te moeten baseeren hier nader te analyseeren.

Het is echter onbillijk tegenover de groote moeite, die de bollenkweekers zich hebben gegeven om hun bollen aan de hoogste eischen te kunnen voldoen, om de uitslag der beslissing te wijten aan kwade trouw der exporteurs bij de verzending in het afgelopen seizoen.

*Emissies in 1925.* — De aandelen en obligatiën, welke h.t.l. gedurende 1925 bij openbare inschrijving zijn aangeboden, zijn als volgt over de verschillende categorieën geldnemers verdeeld: (in duizenden gulden):

	Jaartotaal (reëel)	waarvan Aandeelen	Obligaties
Staatsleeningen	50.909	—	50.909
Prov. en Gemeentel. leeningen	205.417 <sup>1)</sup>	—	205.417
Bank- en Credietinstellingen	14.985	—	14.985
Hypotheekbanken	1.042	212	830 <sup>7)</sup>
Industriele ondernemingen	116.735 <sup>2)</sup>	23.164	93.571
Handelsondernemingen	3.500	3.500	—
Mijnbouwondernemingen	8.429	764	7.665
Petroleumondernemingen	2.230	2.230	—
Rubber Maatschappijen	12.911	11.911	1.000
Scheepvaart-Maatschappijen	480 <sup>3)</sup>	—	480
Suikerondernemingen	5.000 <sup>4)</sup>	5.000	—
Tabaksondernemingen	7.020	7.020	—
Theeondernemingen	240	240	—
Diverse Cultuurondern.	5.776	5.177	599
Diversen	9.722	2.565	7.157
Spoorweg-Maatschappijen	51.743 <sup>5)</sup>	—	51.743
Tramweg-Maatschappijen	1.990 <sup>6)</sup>	—	1.990
Totaal	498.129 <sup>8)</sup>	61.783	436.346
R.K. Instellingen (nom.)	20.685	—	20.685

1) Waarvan voor conversie nom. f 137.887; 2) Id. f 37.555; 3) Id. f 110; 4) Id. f 5.000; 5) Id. f 49.500; 6) Id. f 2000; 7) Pandbrieven; 8) Het verschil tusschen dit totaalcijfer en dat opgenomen in ons nummer van 27 Jan. jl. wordt hierdoor verklaard, dat in het maandcijfer van Februari ook opgenomen was een bedrag ad f 149.250.—, zijnde een obligatieleening van den Caritas-Verband, terwijl de leeningen van R.K. instellingen later afzonderlijk werden opgenomen.

Aan Deutsche leeningen werd in 1925 h. t. l. geëmitteerd:

	Aandeelen	Obligaties
Staatsleeningen	f —	f 9.950
Gemeenteleeningen	—	10.295
Bank- en Credietinstellingen	—	8.138
Industriele ondernemingen	—	30.698
Handelsondernemingen	500	—
Mijnbouwondernemingen	—	3.023
Totaal	f 500	f 62.104
R.K. Instellingen (nom.)	—	12.930

*Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprizen in Ned-Indië.* — De maandstatistiek 1925 No. 12 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

*Invoer.* Gedurende de eerste drie maanden van het jaar bleven de prijzen der invoerartikelen vrijwel onveranderd op hetzelfde peil als het gemiddelde van 1924. In April en Mei trad een lichte daling op, die in Juli het laagste punt bereikte. De maand Augustus vertoont vrij sterke schommelingen: levensmiddelen zijn (door rijst en whisky) vier punten hooger, metalen vijf punten lager, chemicaliën (door chromaatgeel) en diversen (door goeniezakken en hars) iets hooger dan in Juli. In September is de rijst wederom gestegen, doch het meel blijkt iets in prijs gedaald. De overige prijsveranderingen zijn onbeduidend. In October zijn onder de levensmiddelen de Australische boter, onder de chemicaliën het zinkwit, onder de diversen de gele hars in prijs gestegen. De buitenlandse rijst is de laatste maand niet in prijs veranderd: de slechte paddoogst van Midden- en Oost-Java schijnt nog geen invloed uit te oefenen.

Het algemeene indexcijfer voor den geheelen invoer stond voor Januari op 186 en voor December, Februari en Maart op 185,

hetzelfde cijfer als het gemiddelde voor 1924, terwijl April 184, Mei en Juni 183, Juli 182, Augustus en September weer 183 en October 184 geven.

*Uitvoer.* Ten einde voor de laatste zes of zeven maanden onderling vergelijkbare cijfers te erlangen, dient men bij de berekening van het algemeene indexcijfer der uitvoerartikelen het artikel *huiden* uit te sluiten, daar van dit artikel in de meeste maanden noteringen ontbraken. Dan blijkt ook hier t/m. Maart stabiliteit te heerschen, hoewel van gevoeliger aard dan die, welke bij den invoer werd geconstateerd, terwijl in April en Mei het indexcijfer vrij aanzienlijk lager is en Juni weder een punt beneden Mei ligt. Augustus vertoont over het algemeen een stijging, die evenwel door een voortgezette prijsdaling van *katjangolie* en een reactie in de *rubberprijzen* grotendeels weer opgeheven wordt. In September zijn o.a. *suiker*, *mais* en *katjangolie* in prijs gedaald, terwijl met name *peper* en *katjang idjoe* zijn gestegen; het eindcijfer geeft een daling van drie punten. In October wordt een prijsstijging van *rubber*, *peper*, *kapok* en *tin* te niet gedaan door een daling van *eerstehands-suiker* en van *koffie*, en vooral door de aanwezigheid (na lange onderbreking) van een notering voor *tapiocameel*, met het zeer lage indexcijfer 75.

De *rubber* is tusschen Jan./Febr. en Juli met ruim 240 % in prijs gestegen. Augustus en September vertoonen een vrij sterke reactie, terwijl de prijs in October weer even hoog is als in Juli. In Mei werd de prijsstijging van dit artikel te niet gedaan door een prijsdaling van *suiker*, in Juni door een prijsdaling van *katjangolie*, terwijl in Juli en Augustus het uitvallen van de laag genoteerde *cacao* een belemmering voor het stijgen van het algemeene indexcijfer ophief.

De *theeprijzen* zijn het laatste halve jaar vrijwel onveranderd op hun hooge niveau blijven staan. Intusschen geldt het hier grotendeels nominale noteringen.

De algemeene indexcijfers voor den geheelen uitvoer (zonder *huiden*) bedragen 150 (gemidd. 1924), 152 (Januari), 149 (Februari), 152 (Maart), 145 (April), 142 (Mei), 141 (Juni), 149 (Juli), 150 (Augustus), 147 (September), 146 (October). Zonder *tapiocameel* is het indexcijfer voor October 151, vier punten hooger dan in September.

Het algemeene indexcijfer voor in- en uitvoerartikelen te zamen (zonder *huiden*) bedraagt in April 175, voornamelijk ten gevolge van de daling van het indexcijfer der uitvoerprijzen vier punten lager dan in de voorafgaande maand; in Mei 174, in Juni 173, in Juli 175, in Augustus 176 en in September en October weer 175.

Indexcijfers van kleinhandelsprizen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	In- heemsch 1)	Uit- heemsch 2)	Totaal
1913/14	100	100	100
1923	193	178	186
1924	180	161	171
1925	180	161	171
Januari	176	160	168
Februari	175	160	168
Maart	177	161	169
April	176	161	169
Mei	173	162	168
Juni	174	161	168
Juli	176	162	169
Augustus	178	161	170
September	177	162	169
October	177	161	169
November	177	161	169

1) 17 artikelen. 2) 16 artikelen.

Indexcijfers van 51 invoer- en 19 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia en Soerabaja.

	Invoerartikelen.						Uitvoerartikelen.		Totaal groothandel.	
	Levens- middelen 1)	Textiel- goederen 2)	Metalen 3)	Chemicaliën 4)	Diversen 5)	Totaal	Zonder huiden	Met huiden	Zonder huiden	Met huiden
1913...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1922...	176	211	181	153	176	186	130	123	173	170
1923...	174	208	186	165	176	187	140	133	176	173
1924...	173	208	182	159	189	185	150	141	178	174
Januari 1925...	167	208	182	159	197	186	152	—	178	—
Februari	168	208	181	157	196	185	150	—	177	—
Maart	166	209	180	157	198	185	152	144	179	176
April	163	207	173	157	199	184	145	—	175	—
Mei	162	207	175	153	199	183	142	—	174	—
Juni	162	206	175	152	199	183	141	—	173	—
Juli	162	202	175	152	201	182	149	—	175	—
Augustus	166	202	170	154	207	183	150	142	176	173
September	168	202	173	148	207	183	147	—	175	—
October	169	201	173	151	209	184	146	—	175	—

1) 9 art. 2) 18 art. 3) 8 art. 4) 8 art. 5) 8 art.

*Kleinhandelsprijzen.*

Wat de algemeene indexcijfers betreft vertoonen de kleinhandelsprijzen over het geheel genomen een beeld van stilstand. Sinds ruim een jaar blijven de indexcijfers voor de *wittheemsche* artikelen staan op 160 à 162 en sinds Februari van dit jaar schommelen die der *inheemsche* om 175, een vijftal punten beneden 180, het gemiddelde voor 1924. Het laagste cijfer dier inheemsche artikelen (173) ligt in Juni; het hoogste (178) in September; October en November geven 177.

*Passerprijzen.* In de jaren 1920—1923 zijn ook de inheemsche voedingsmiddelen over het algemeen aanzienlijk in prijs gedaald, terwijl de gemiddelden over 1924 in de meeste gevallen op een iets lager of op vrijwel hetzelfde peil staan als die over 1923. Een uitzondering op dit laatste maken *padi*, *rijst* en *cassave*. Voor laatstgenoemd artikel trad reeds in den loop van 1923 een lichte prijsstijging op, welke zich in 1924 accentueerde, terwijl *padi* en *rijst* in 1924 niet onbelangrijk in prijs zijn gestegen. De eerste vijf maanden van dit jaar gaven bijna doorlopend lagere prijzen te zien dan de overeenkomstige maanden van 1924, hetgeen er aanvankelijk op scheen te wijzen, dat de prijsdaling, het vorige jaar eenigszins onderbroken, zich zou voortzetten. De maand Juni evenwel vertoont op verschillende punten weer een andere neiging; de gewone jaarlijksche prijsstijging van *padi* begon dit jaar een maand eerder (nl. in Juni) en was sterker dan het vorige jaar, en in de laatste vijf maanden (Juni/October) zijn verder vooral *maïs*, *ongepelde aardnoten* (in September ook de *gepelde*) en *witte kedelee* hooger in prijs dan in de overeenkomstige maanden van het vorige jaar. In October zijn ook *cassave*, *gaplek* en *batalen*, in tegenstelling tot het vorige jaar, vrij sterk in prijs gestegen. Intusschen is de *beras* in Juni/October ongeveer evenveel goedkooper dan het vorige jaar als de *padi* duurder is.

Rectificatie. — Op p. 88 in het vorig no. is in de aantekeningen over „*Binnenlandsche Credietvraag en kapitaalexport*”, „*Actieve beleggingspolitiek*”, (rechterkolom, op één na laatste regel der vierde alin. v.o.) gedrukt: „tegoed rendement door belegging in Deutsche obligatiën”. Dit moet zijn: „goed rendement etc.”

**BOEKAANKONDIGING.**

„*De Gemeente en de Volkshuisvesting*” door Ir. A. Keppler en F. M. Wibaut. Amsterdam, 1925.

„*De Gemeente en de Volkshuisvesting*” is de titel van een boekje (uitgegeven bij „Ontwikkeling” te Amsterdam als No. 2 der Bibliotheek voor Gemeente- en politiek), waarin Ir. A. Keppler en F. M. Wibaut het beleid van de overheid inzake het woningvraagstuk bespreken. Zooals uit het voorwoord blijkt, geven de uitgesproken denkbeelden de meening van beide schrijvers weer (behoudens één uitzondering); van de acht hoofdstukken heeft elke schrijver er vier bewerkt.

In het hoofdstuk „Grondbeheer en erfpacht” wordt melding gemaakt van de vereenvoudigde procedure bij onteigening krachtens de Woningwet; de heer Wibaut wijst voorts op de bijzondere regels, die bij dergelijke onteigeningen gelden ten aanzien van de bepaling der schadeloosstelling, hetgeen — tot zijn ergernis — niet heeft kunnen verzekeren, dat voor onteigeningen in Amsterdam-Zuid het uitbreidingsplan als waardebepalende factor werd uitgeschakeld. Het gemeentelijk grondbeheer — dit wordt terecht vooropgesteld — mag niet als doel worden gezien (grondhandel), maar slechts als middel ter bevordering van een doelmatige stadsontwikkeling. Het gaat dus niet in de eerste plaats daarom, dat de winsten op grondexploitatie in de overheidskas komen, maar dat de grondprijzen gehouden worden binnen zoodanige perken als met het oog op de belangen der volkshuisvesting vereischt wordt. In bijschrijving van netto-rente ziet de schrijver dan ook een gevaar, al wordt de moeilijkheid erkend, om een deel dier rente thans als gewone uitgaaf te boeken ten bate van het nageslacht. Grondbeheer, gezien als element in de stadsontwikkeling, moet principieel de voorkeur doen geven aan uitgifte in erfpacht, waardoor de gemeente „de baas” blijft. Uitvoerig wordt de geschiedenis van het Amsterdamse erfpachtstelsel beschreven en

de strijd van de hypotheekbanken tegen dat stelsel, welke strijd thans, zoowel in Amsterdam als in Den Haag door wijziging van de erfpachtsvoorwaarden vrijwel geëindigd is. Het Haagsche erfpachtsfonds voor vergoeding van opstallen na afloop van de erfpacht wordt ter navolging aanbevolen.

In een volgend hoofdstuk wordt o.m. uiteengezet, hoe het bebouwingsplan zich moet ontwikkelen, eenzijdig vanuit het gewestelijk plan, anderzijds vanuit het woningtype. Besproken wordt de rol, die het aesthetisch toezicht hierbij heeft te vervullen en de beteekenis van de bouwverordening, waarbij wordt gewaarschuwd tegen het verzwakken van laatstgenoemde onder malaise-leuzen. Voor de doorvoering van een bewoningsverordening acht Ir. Keppler het oogenblik eerst gekomen, wanneer de woningvoorraad in de verschillende huurklassen op peil is gekomen.

Omtrent het beheer van woningen door woningbouwverenigingen oordeelt de schrijver over het algemeen gunstig. Gemeentelijke exploitatie wordt aanvaard, zij het dan ook, dat men de moeilijkheden daarvan geenszins mag onderschatten, vooral daaruit voortvloeiend, dat de gemeente in veler oogen min of meer als vuilnisbak kan fungeren, waar alle huurders terecht komen, die door anderen worden geweerd. De schrijver ontkent beslist een verplichting van de gemeente te dien aanzien.

Het belangrijkste deel van het boekje wordt mischien wel gevormd door de beschouwingen over het huurprobleem. De voorloppers van de Woningwet hebben volgens den heer Wibaut in hoofdzaak alleen een bouwprobleem voor oogen gehad, inclusief opruiming van krotten; bij dit laatste zou dan de armenzorg de hurenkwestie voor de verdreven krotbewoners moeten oplossen, maar voor valide arbeiders werd de woningbouw een behoorlijk rendabel bedrijf geacht. In de eerste jaren na den oorlog is eveneens het bouwprobleem overheerschend geweest, vooral bij den premiebouw, die niet door huurregelingen was gebonden. Men tastte trouwens volkomen in het duister ten aanzien van de woningbehoefte in de verschillende huurklassen. De schrijver acht het dan ook noodzakelijk, dat hieromtrent een beter inzicht wordt verkregen en beveelt daarom het houden van een woningtelling aan; toegegeven kan worden, dat dit het juiste middel is, maar zullen de resultaten niet wreed worden verstoord, wanneer de Huurwetten verdwijnen? Of wordt aan die wetten een eeuwig bestaan toegedacht?

Ook de wetgever van 1901 heeft het huurprobleem voor oogen gehad; de Woningwet regelt het geven van bijdragen door Rijk en Gemeente, wanneer de exploitatie van de woning zich niet kan bedruipen. Komt de heer Wibaut op voor ruimere verleenning van voorschotten door het Rijk (dit geschiedt thans in zeer beperkte mate en alleen aan niet-credietwaardige gemeenten, dus juist anders als een particulier het zou doen!), scherp wordt door hem de Regeeringspolitiek ten aanzien van de bijdragen gecritiseerd. Men weet, dat het Rijk alleen bij krotoprui- mering bijdragen toekent en zulks op grond van de vermeende bedoeling van den wetgever van 1901; de heer Wibaut wenscht de bijdrage voor allen, die de huur van een behoorlijke woning niet kunnen betalen en zulks eveneens op grond van de bedoeling van dien wetgever. Men kan daarover twisten; vast staat, dat de wet zeer elastisch is en de toepassing van het bijdragenstelsel kan men m.i. dan ook door de eischen van de omstandigheden laten beheerschen. Men komt dan tot de vraag: kan een valide arbeider met geregeld werk thans de huur van een behoorlijke woning betalen? Een vraag, die door den schrijver vrij stellig ontkennend wordt beantwoord. Over het begrip „behoorlijke” woning loopen de ideeën (buiten één handelstad) niet ver uiteen; mij lijkt de sluitende exploitatierekening ook voor de arbeiderswoning niet zo'n onmogelijkheid.

In de afgelopen jaren verschenen veel boeken en



brochures, waarin het woningvraagstuk werd opgelost; ze zijn meerendeels vergeten en dat is gelukkig. In dit boekje wordt het woningvraagstuk niet opgelost, maar het wordt — in tegenstelling met vroeger — in een klein bestek van alle kanten bekeken en op zoodanige wijze, dat een belangstellende de lezing zeker niet mag nalaten.

DE JONGE VAN ELLEMEET.

#### ONTVANGEN:

*Internationales Gesellschaftsrecht* door Dr. A. E. von Saher e.a. Rotterdam, 1925; W. L. & J. Brusse's Uitgeversmaatschappij.

*Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1925.* Eerste deel. Met bijlagen, bevattende de regelen, in acht te nemen bij de salariering van burgerlijke Rijksambtenaren, onderwijdend Personeel bij het Middelbaar, Nijverheids- en Lager Onderwijs daaronder begrepen. Voor de practijk bewerkt door W. Muusse, Commies b.h. Centraal Bureau van Voorbereiding voor Ambtenarenzaken. Alphen aan den Rijn, 1926; N. Samsom.

#### MAANDCIJFERS.

##### GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	December 1925		December 1924	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	53.079	f 2.531.814.000	53.435	f 2.525.930.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	39.110	„ 2.151.792.000	39.410	„ 2.187.745.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.702	„ 11.518.000	2.176	„ 9.583.000

##### GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	November 1925		November 1924	
	In miljoenen	Aantal	In miljoenen	Aantal
<i>Giro's</i> (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentestellingen	f 14,7	15.734	f 12,6	11.766
Girobetalingen aan particulieren . . . . .	„ 21,1	63.060	„ 21,7	50.155
<i>Geldomzet.</i>				
Ontvangsten . . . . .	„ 4,8	6.288	„ 4,5	6.899
Betalingen . . . . .	„ 6,5	25.162	„ 5,6	24.422
Part. rekeninghouders	„ 16,9 <sup>1</sup>	25.719 <sup>2</sup>	„ 17,1 <sup>1</sup>	23.374 <sup>2</sup>
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponneerd . . . . .	„ 9,8	2.751 <sup>2</sup>	„ 6,1	2.375 <sup>2</sup>

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

##### PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

##### I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	1 Nov. 1925	1 Dec. 1925	1 Dec. 1924
Aant. arbeiders bovengronds.	8.285	8.355	8.127
„ „ ondergronds.	22.128	22.436	21.839
Totaal . . . . .	30.413	30.791	29.966
	Oct. 1925	Nov. 1925	Nov. 1924
Netto productie in tonnen van 1000 KG. . . . .	676.612	650.255	513.541
waarvan kolenslik . . . . .	24.093	22.261	19.031
Aantal normale werkdagen:			
Staatsmijnen . . . . .	27	25	24
Oranje-Nassaumijnen . . . . .	27	25	24
Overige mijnen . . . . .	27	25	24

##### RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1925						
		1913	1923	1924	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland . . . . .	24,336	23,369	22,646	20,735	17,864	21,551	16,726	19,010	21,231	20,690
	Ver. Staten . . . . .	43,088	49,736	43,213	39,346	40,590	43,431	48,851	42,519	48,326	46,204
	Frankrijk <sup>1)</sup> . . . . .	3,404	3,978	4,916	4,915	4,908	4,509	4,893	5,188	5,503	4,079 <sup>10</sup>
	Duitschland <sup>2)</sup> . . . . .	15,843	5,193	9,902	10,437	9,891	11,240	11,061	11,355	11,950	11,189
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland . . . . .	869	630	620	584	518	501	452	456	481	502
	Ver. Staten . . . . .	2,601	3,392	2,634	2,978	2,716	2,707	2,748	2,770	3,072	3,064
	Frankrijk <sup>3)</sup> . . . . .	434	442	638	706	703	724	713	717	739	740
	België . . . . .	207	182	234	275	213	168	166	170	174	169
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons) <sup>4)</sup>	Engeland . . . . .	1,957	1,395	1,297	Kwartaalsopgave	1,094 68 169 213 407	Kwartaalsopgave	1,009 70 150 270 307	Kwartaalsopgave	1,009 70 150 270 307	Kwartaalsopgave
	Ver. Staten . . . . .	148	42	42							
	Frankrijk . . . . .	229	111	197							
	Italië . . . . .	125	120	155							
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ <sup>5)</sup>	54,931	81,473	94,975	89,779	100,382	87,369	78,233	87,399	95,462	101,155
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	310,981	297,926	320,609	319,869	332,018	341,272	362,583	374,104	378000 <sup>11</sup>
	Frankrijk 1000 Frs. <sup>7)</sup>	701,778	2724,067	3344,381	2968,672	2991,243	3033,549	3297,316	4317,029	4476,245	4574,119
	Italië 1000 Lire <sup>6)</sup>	303,803	1432,431	1615,599	2442,720	2885,334	1851,179	1823,557	1698,553	1910,705	2005,634
Export (binnenlandsche producten).	Engeland 1000 £ <sup>8)</sup>	43,771	63,938	66,280	64,204	58,893	64,826	61,038	60,735	67,082	60,977
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	340,893	374,804	362,285	315,675	331,682	372,467	412,698	492,610	448000 <sup>11</sup>
	Frankrijk 1000 Frs. <sup>7)</sup>	573,351	2536,049	3454,511	3640,187	3506,534	3484,373	3258,311	3849,879	4374,751	4193,243
	Italië 1000 Lire <sup>6)</sup>	209,303	923,802	1192,470	1439,639	1783,577	1391,865	1423,854	1596,300	1801,763	1707,338
Inklaringen (1000 tons)	Engeland (geladen) <sup>9)</sup>	4,089	4,257	4,614	4,525	5,121	4,973	4,822	4,865	5,061	4,753
	Ver. Staten (gel. en ballast) . . . . .	4,440	5,527	5,677	5,490	6,690	6,698	6,615	6,137	6,340	—
	Frankrijk (geladen)	2,876	3,485	3,548	3,942	3,890	3,925	4,155	3,468	4,108	3,601
	Italië (gel. en ballast)	1,560	1,182	1,372	1,505 <sup>9</sup>	1,505 <sup>9</sup>	1,312 <sup>9</sup>	1,312 <sup>9</sup>	1,312 <sup>9</sup>	—	—
Wisselkoersen: (jaarl. of maand. gem.) <sup>6)</sup>	New York op Londen	100	93.99	90.78	99.76	99.87	99.86	99.80	99.59	99.51	99.58
	New York op Parijs.	100	31.47	27.10	26.76	24.72	24.35	24.31	24.42	22.97	20.53
	New York op Berlijn	100	—	—	99.91	99.91	99.91	99.91	99.91	99.92	99.94
	New York op Rome . . . . .	100	23.84	22.58	21.08	19.84	19.01	18.95	21.06	20.69	20.76

<sup>1)</sup> Inclusief bruinkool. Vanaf 1919 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl. Elzas-Lotharingen en het Saargebied. <sup>2)</sup> Vanaf 1919 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Elzas-Lotharingen, het Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juni 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. <sup>3)</sup> Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. <sup>4)</sup> Kwartaalcijfers volgens Lloyd's Register of Shipping. <sup>5)</sup> Sedert Januari 1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. <sup>6)</sup> Waarde der genoteerde geldsoorten in procenten

der pariteit. Jaarlijksch of maandelijksch gemiddelde. <sup>7)</sup> Sedert Januari 1921 geschiedt de waardeering van den invoer volgens de opgaven van importeurs. Daarvoor was zij gebaseerd op officieele waardecijfers. <sup>8)</sup> Vanaf 1 April 1922 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. <sup>9)</sup> Maandelijksch gemiddelde op grond der kw.t.cijfers. <sup>10)</sup> Zonder Saargeb. <sup>11)</sup> Voorl. cijfer.







## EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 1 Februari 1926.

Het ontbreken van gebeurtenissen van beteekenis, gedurende de achter ons liggende berichtsperiode, heeft zijn stempel op de internationale fondsenmarkten geplaatst. De omzetten zijn meestal gering gebleven, hoewel de grondstemming doorgaans vast is geweest. In de eerste plaats was dit het geval voor de beurs te L o n d e n, in verband met het bevredigend verloop van de onderhandelingen met Italië betreffende een regeling van de schulden van dit land. Hoewel de juiste voorwaarden nog niet bekend waren, heeft de fondsenmarkt gunstig gereageerd op het feit, dat thans opnieuw met één der landen van Europa normale betrekkingen aangeknoopt kunnen worden. Ook heeft tot de gunstige stemming bijgedragen de geest van vertrouwen, welke uit de jaarverslagen der groote bankinstellingen heeft gesproken. Vooral de redevoeringen van den heer McKenna en van Sir Felix Schuster hebben er toe medegeleerd de fondsenmarkt in een optimistische sfeer te brengen. Eenige uitzonderingen hebben de rubber- en petroleumafdelingen gevormd, eerstgenoemde in verband met de daling van den prijs van het product, de tweede als gevolg van de oneenigheid, welke in het bestuur van verschillende petroleummaatschappijen is ontstaan.

Te P a r i s was de tendens voor inheemsche fondsen meerendeels iets beter. De beraadslagingen omtrent de financiële ontwerpen in de Kamer hebben wel is waar nog geen al te vlot verloop gehad, doch de overtuiging, dat men tenslotte tot overeenstemming zal kunnen komen, is sterker geworden, met het gevolg, dat ook de houding van het Fransche betaalmiddel zich heeft kunnen verbeteren.

Te B e r l i n heeft de stijgende beweging van den laatsten tijd, hoewel in een iets minder snel tempo, zich ook gedurende de achter ons liggende week voortgezet. Het buitenland is nog steeds als liggende aan de markt, al beperkt de belangstelling zich tot bepaalde gebieden. Bankaandeelen vast; levendige vraag viel te constateeren naar aandelen Rhein-Elbe-Union, Phönix, Mannesmann en Hoesch. In het middelpunt der belangstelling staat voor en na de scheepvaartmarkt. Het bericht van den verkoop der Stinnes vloot prikkelde de speculatie opnieuw. Voor Automobielenwaarden bestond levendige belangstelling op geruchten van aaneensluitingen in deze industrie.

Te N e w Y o r k is de tendens over het algemeen opgewekt gebleven. De berichten uit nijverheidscentra, meer in het bijzonder van de staal- en ijzerindustrie bleven ook gedurende de achter ons liggende berichtsperiode bemoedigend luiden, terwijl de geldmarkt ruim is gebleven. Vooral voor beleggingsfondsen bleef dientengevolge goede vraag bestaan. Toch zijn er enkele teekenen, welke kunnen wijzen op de mogelijkheid van vermindering der credietfaciliteiten in de naaste toekomst. Het beursbestuur heeft n.l., te zamen met de Federal Reserve Bank te New York, een onderzoek ingesteld naar den omvang van de voorschotten tegen onderpand van fondsen, welke aan de beurs van New York zijn opgenomen. Eenige conclusie ten aanzien van de gevolgen kan hieruit uit den aard der zaak echter nog niet worden getrokken.

T e n o n z e n t was de berichtsperiode eveneens zeer kalm. Voor de *beleggingsmarkt* zijn geen bijzondere gebeurtenissen te vermelden. De stemming voor inheemsche beleggingsfondsen was voortdurend vast. Russische papieren hebben hun niveau over het algemeen kunnen handhaven, hoewel de omvang van de omzetten sterk is afgenomen. 6 % Ned. Werk. Schuld 1922: 106<sup>3</sup>/<sub>16</sub>, 106<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> % Ned. Werk. Schuld 1917: 98<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 98<sup>5</sup>/<sub>8</sub>, 99; 7 % Ned.-Indië: 102, 102<sup>1</sup>/<sub>8</sub>; 5 % Brazilië 903 £ 100 78<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 79; 5 % Brazilië 1913 £ 20—100: 63<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 63<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 64<sup>1</sup>/<sub>8</sub>; 8 % Sao Paulo: 104, 103<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 104<sup>1</sup>/<sub>4</sub>.

De *rubberafdeling* heeft enkele vrij scherpe op- en neergaande bewegingen te zien gegeven, welke in overeenstemming zijn geweest met de fluctuaties in den rubberprijs. Ook hebben de verwachtingen omtrent een toeneming of afnemende van de voorraden te Londen er toe bijgedragen het speculatieve element in de rubbermarkt iets aan te wakkeren. Tegen het einde der berichtsweek is de stemming wel iets beter geworden, doch op den laatsten dag konden de hoogere koersen zich toch niet ten volle handhaven. Met aandacht volgt men de noteringen voor levering van rubber op termijn, omdat hieruit gevolgtrekkingen zijn te maken omtrent het al of niet in de markt komen van de Amerikaanse verbruikers. Amsterdam Rubber: 348<sup>5</sup>/<sub>8</sub>, 344, 363<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 355; Deli-Batavia Rubber: 244, 262, 255<sup>1</sup>/<sub>2</sub>; Hessa Rubber: 458, 474, 469; Java Caoutchouc: 208<sup>1</sup>/<sub>8</sub>, 227, 221; Kali Telepak: 365, 383, 384<sup>1</sup>/<sub>2</sub>; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 320, 339<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 337; R<sup>3</sup>dam Tapanoeli: 170, 177, 172; Serbadjadi: 370, 383<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 379; Sumatra Caoutchouc: 293, 324, 330; Tjiboeni Tjipongpok: 230, 245, 241<sup>3</sup>/<sub>4</sub>.

De *tabakmarkt* is buitengewoon stil geweest. Vrijwel het eenige fonds, dat nog nauwe voeling houdt met de rubberaf-

deling, is „De Oostkust.” De overige aandelen zijn alle min of meer tot zelfstandig leven teruggekeerd, doch waar de aanwijingen, speciaal voor de tabakmarkt, zeer schaarsch zijn, zijn de fluctuaties ook binnen beperkte grenzen gebleven. Arendsburg: 530, 525, 528; Besoeki Tabak: 248, 250; Deli-Batavia: 415, 418<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 413<sup>1</sup>/<sub>2</sub>; Deli Mij.: 403, 407<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 403<sup>1</sup>/<sub>2</sub>; De Oostkust: 229<sup>1</sup>/<sub>8</sub>, 227<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 234, 229; Senembah: 490, 486, 484<sup>1</sup>/<sub>2</sub>.

Daarentegen was de *suikermarkt* levendiger van toon. Het bericht, dat de V.I.S.P. opnieuw belangrijke hoeveelheden heeft verkocht uit oogst 1926 tot den prijs van f 10,— per picol op basis superieur en dat dit lichaam verdere biedingen tot dezen prijs heeft geweigerd, heeft stimulerend op de aandelenmarkt gewerkt. In de eerste plaats hebben aandelen H.V.A. hiervan de vruchten geplukt, doch ook voor de overige soorten ontwaakte eenige belangstelling. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 161<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 163<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 160<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; Handelsverg. Amsterdam: 620<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 630<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 625; Java Cultuur Mij.: 330, 334<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 336<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; Moorman: 448, 459; Poerwodjo: 110<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 109<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 110<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; Suiker Cultuur Mij.: 243, 250, 249<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; Tjepper: 615, 617<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 620; Watoetoelis Poppoh: 666, 674<sup>1</sup>/<sub>2</sub>.

*Petroleummaandelen* waren doorgaans ongeanimeerd, hoewel ook hier van een bepaalde lijn niet kan worden gesproken. Aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij waren op sommige dagen gedrukt door de oneenigheden in het bestuur van de Venezuelan Oil Concessions, waarvan hierboven reeds gewag werd gemaakt. De verkoopdrang is echter niet in de eerste plaats van het buitenland uitgegaan, hoewel wel kon worden opgemerkt dat buiten onze grenzen geen animo tot het opnemen van materiaal bestond. De overige petroleummaandelen aan onze beurs hebben, zooals trouwens gewoonlijk het geval is, bescheiden omzetten aangetoond. Een uitzondering dient te worden gemaakt voor aandelen Perlak Petroleum Mij., waarbij de koersrichting als regel echter ook naar omlaag waarbij is geweest. Dordtsche Petr. Echter Mij.: 384<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 387, 377, 375; Gec. Holl. Petr. Mij.: 201<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 204<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 201<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; Kon. Petr. Mij.: 408<sup>7</sup>/<sub>8</sub>, 398<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 397<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; Perlak Petr. Mij.: 80<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 77<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 77<sup>1</sup>/<sub>2</sub>; Peudawa: 43<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 39<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 42<sup>3</sup>/<sub>8</sub>.

De *scheepvaartmarkt* was kalm en zonder verschillen van beteekenis. Holland-Amerika Lijn: 61<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 60, 59<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Java China Japan Lijn: 124, 123<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 126; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 80<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 79<sup>3</sup>/<sub>8</sub>; Ned. Scheepvaart Unie: 163, 160<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 162<sup>3</sup>/<sub>8</sub>; Stoomvaart Mij. Nederland: 171, 170<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 170.

Op de markt voor *binnenlandsche industriële aandelen* heerschte vrij groote bedrijvigheid. In de eerste plaats hebben aandelen in kunstzijde-ondernemingen de aandacht getrokken door een vrij belangrijke rijzing, in verband met betere berichten uit de desbetreffende nijverheid en als reactie op de heftige daling, welke enkele weken geleden plaats heeft gevonden. De hoogste koersen konden echter niet behouden blijven. Ook voor aandelen Jurgens bestond groote belangstelling, hoewel ook hier tegen het slot der berichtsweek een daling is ingetreden. Alleen de converteerbare obligaties hebben zich goed kunnen handhaven. Voorts zijn aandelen Philips Gloeilampenfabrieken aanmerkelijk boven het peil van den aanvang der berichtsweek gestegen. Centrale Suiker Mij.: 128, 128<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 128<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Holl. Kunstzijde Ind.: 134<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 132, 140<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 135; Jurgens: 150<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 157<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 152<sup>1</sup>/<sub>2</sub>; Maekubee: 149<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 155, 148<sup>1</sup>/<sub>2</sub>; Ned. Kunstzijdefabriek: 336, 334, 325; Philips Gloeilampenfabriek: 369<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 382<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 386.

Ook de afdeling voor *diverse cultuurondernemingen*, welke gewoonlijk kalm en vrijwel verlaten is, heeft van grotere levendigheid blijk gegeven. In het bijzonder waren aandelen en obligaties van Indische houtondernemingen gezocht. Koloniale Cultuur Comp.: 212, 218, 225; Ned.-Ind. Houtaankap Mij.: 11, 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 12<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Ngredjo: 550<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 560, 560<sup>1</sup>/<sub>2</sub>.

*Mijnandaandelen* waren stil en met geringe wijzigingen. Alg. Exploitatie Mij.: 134<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 133<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 136<sup>3</sup>/<sub>8</sub>; Billiton 1e Rubriek: 627, 629, 615, 609; Redjang Lebong: 310, 317<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 313; Sinkkep Tin: 240, 237, 244.

De afdeling voor *bankaandelen* was, zooals gewoonlijk in den laatsten tijd, vast gestemd. Amsterdamsche Bank: 168<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 168<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 76<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 77<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 77<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Javasche Bank: 329; Koloniale Bank: 193, 194<sup>1</sup>/<sub>4</sub>; Ned.-Ind. Handelsbank: 159, 160<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 160<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Ned. Handel Mij.: 149<sup>3</sup>/<sub>8</sub>, 149<sup>7</sup>/<sub>8</sub>; R<sup>3</sup>damsche Bankvereniging: 69<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 69<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 69<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Twentsche Bank: 138.

Van *Amerikaansche aandelen* is de aandacht weder in het bijzonder op Intercontinental Rubber gevallen. Ons publiek is in den laatsten tijd meer belang in dit fonds gaan stellen, met het gevolg, dat ook de omzetten veel ruimer zijn geworden. American Car & Foundry: 110<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 110 (ex claim); Anaconda Copper: 95<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 96<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 96<sup>1</sup>/<sub>8</sub>; Studebaker: 56<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 58<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 58; United States Steel Corp.: 134<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 132<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 133<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Atchison Topeca: 131, 131<sup>1</sup>/<sub>8</sub>, 132; Baltimore & Ohio: 91<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 92<sup>3</sup>/<sub>4</sub>, 92; Erie: 36, 35, 35<sup>3</sup>/<sub>8</sub>; St. Louis & San Francisco: 98<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 99<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 98<sup>3</sup>/<sub>4</sub>; Wabash Railway: 49<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 51<sup>1</sup>/<sub>4</sub>, 50<sup>13</sup>/<sub>32</sub>.

## GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 2 Februari 1926.

Ofschoon de vraag voor tarwe in de meeste Europeesche markten niet verbeterd is, zijn de prijzen in de exportmarkten gedurende de afgelopen week niet alleen gehandhaafd, doch zelfs nog hooger gegaan. Voor een klein gedeelte was deze stemming toe te schrijven aan de finale raming van den Canadeeschen graanoogst, die een kleine vermindering van de tarweprobengst te zien gaf, waar in sommige kringen hogere cijfers verwacht waren. Meer nog dan te Chicago deed de laatste dagen de vaste stemming zich te Winnipeg gelden en daar ontegenzeggelijk de vraag van Europa niet groot is, zijn wij geneigd te gelooven, dat de niet-Europeesche landen bij de verdere ontwikkeling van den toestand een tamelijk groote rol spelen. De verschepingen van tarwe naar niet-Europeesche landen waren in de afgelopen week zeer groot. Noord-Amerika en Australië droegen een belangrijke hoeveelheid bij, terwijl ook Argentinië ongeveer 12.000 ton verscheppt heeft, waarschijnlijk naar Brazilië. Sedert 1 Augustus zijn de verschepingen van tarwe en tarwemeel naar niet-Europeesche landen ruim het dubbele van verleden jaar in dezelfde periode en dit is zeer zeker een factor, waarmede terdege rekening moet worden gehouden.

In de Engelsche markten is de aanvoer van prima Canadeesche tarwe te ruim, zoodat voor aangekomen partijen zeer lage prijzen moesten worden aangenomen. De tijd van schaarschte is daar voorloopig geheel afgelopen en ook in de meeste markten van het Continent begint zich eenige voorraad van tarwe te vormen, vooral ook, omdat Engelsche houders van ladingen Manitoba-tarwe niet beter wisten te doen, dan deze onverkocht naar Continentale havens te dirigeren.

Dit is zeer zeker geen goed verschijnsel, vooral ook waar gaandeweg de verschepingen van Argentinië beginnen toe te nemen. Toch zij er nogmaals op gewezen, dat de rol, die Argentinië dit jaar speelt een zeer bijzondere is, aangezien de kwaliteit van de tarwe zeer onbevredigend is, zoodat men het onmogelijk zonder de betere soorten zal kunnen stellen. Daar men evenwel op het oogenblik van de betere soorten zoo goed voorzien is, is de toestand in Europa voor den tarwehandel niet zeer bemoedigend. De zichtbare voorraad in de Vereenigde Staten is wederom iets afgenomen, zij het slechts zeer weinig. De berichten over den nieuwen oogst in de Vereenigde Staten bevatten niets vermeldenswaard.

Deze week is er zeer weinig nieuws te vermelden van de rogge-markt. In Europa kan men in zijn behoefte gemakkelijk voorzien met eigen product; Noord-Amerika behoeft daarbij niet te hulp te komen. In verband hiermede moet men zeggen, dat de Amerikaansche markt zich bijzonder goed houdt en ligt het vermoeden voor de hand, dat de consumptie daar nog al wat is toegenomen.

De toestand op de maïs-markt is weinig veranderd. De berichten omtrent den nieuwen oogst van Plata blijven over het algemeen goed. Naar meer regen werd wel is waar verlangd, maar deze is gedeeltelijk reeds gevallen. Wat betreft de markt voor spoedig verwachte maïs, deze heeft zich schijnbaar

eenigszins verbeterd. Op sommige dagen was de vraag vooral in België aanzienlijk beter, zoodat hogere prijzen betaald werden voor La Plata maïs. Deze verbetering kon evenwel niet gehandhaafd blijven. Op de ladingenmarkt ging bijna niets om. De verkoopers vroegen hogere prijzen, doch de importmarkten antwoordden niet met overeenkomstige biedingen. De totale weekverschepingen waren wederom groot, ook dank zij ca. 20.000 Tons, die door Zuid-Afrika werden afgeladen, een hoeveelheid, die in dezen tijd van het jaar, groot genoemd kan worden. Ook de Donau-landen verscheepten wederom meer maïs, niettegenstaande den slechten toestand, waarin deze graansoort zich over het algemeen bevindt. De Balkanlanden blijven dringend aan de markt met maïs af te laden gedurende Maart/April en later; er vonden regelmatig zaken in deze soort plaats, vooral naar ons land. Tegen deze maïs-inkopen werd nogal veel afgegeven in de termijnmarkt te Rotterdam, die voor de latere termijnen zeer prijshoudend was.

In de gerst-markt kwam ook deze week geen leven. De vraag laat te wenschen over en de prijzen konden zich nauwelijks handhaven. Rusland gaat voort kleine hoeveelheden te verschepen. Het aanbod van voergerst is misschien iets minder, doch overtreft toch nog de vraag.

Ook op de haver-markt ontbrak stemming. Het aanbod van Plata blijft tamelijk sterk en in de meeste gevallen liepen de prijzen terug vooral in de Engelsche markt.

## SUIKER.

In sympathie met Amerika waren ook de Europeesche Suikermarkten deze week vast gestemd, hoewel de omzetten niet groot waren.

In New York fluctueerden de prijzen op de termijnmarkt slechts zeer weinig, doch de ondertoon was vast ten gevolge van ruime aankopen door raffinadeurs van prompte en spoedig leverbare Cuba en andere Koloniale suiker.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V.S. bedroegen deze week 35.500 tons, de versmeltingen 52.000 tons (tegen 58.000 tons in 1925) en de voorraden 50.000 tons.

Voor prompte en spoedig leverbare Cubasuiker, in het begin der week nog tot ongeveer  $2\frac{3}{8}$  d.c. verhandeld, liep de prijs op tot  $2\frac{1}{2}$  d.c. c. & fr. New York, terwijl Februari/Maart verscheping naar Europa ten slotte niet meer onder sh. 12/- cif te krijgen was.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1926	1925	1924
	tons	tons	tons
Weekontvangsten tot 23 Jan. . . . .	137.750	162.947	158.873
Totaal sedert 1/12/25—23/1/26	538.053	549.091	451.264
Werkende fabrieken . . . . .	169	168	163
Weekexport 23 Jan. . . . .	74.657	94.756	108.097
Totale export sedert 1/1—23/1	279.713	329.754	266.487
Totale voorraad 23 Jan. . . . .	271.311	219.337	184.777

Volgens F.O. Licht heeft het hooge water in Europa veel schade berokkend aan den te velde staanden nieuwen biet-oogst en werd het veldwerk op de hooger gelegen akkers wegens strenge vorst zeer bemoelijk.

## Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Febr.	Maïs Febr.	Lijnzaad Febr.
30 Jan. '26	176 $\frac{1}{8}$	84 $\frac{1}{2}$	44 $\frac{1}{2}$	13,45	7,45	15,75
23 „ '26	170 $\frac{3}{4}$	83 $\frac{1}{8}$	44 $\frac{1}{2}$	13,45	7,30	15,50
30 Jan. '25	203 $\frac{3}{4}$	135	63 $\frac{3}{4}$	18,05	11,10	25,50
30 Jan. '24	110 $\frac{3}{8}$	79 $\frac{3}{8}$	49	10,75	9,80	19,60
30 Jan. '23	117 $\frac{3}{8}$	73	44 $\frac{1}{2}$	11,80 <sup>1)</sup>	9,05 <sup>1)</sup>	18,75 <sup>1)</sup>
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

1) per Maart.

## Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	1 Febr. 1926	25 Jan. 1926	2 Febr. 1925
Tarwe (Manitoba III) . . . 1	16,50	16,50	* 20,25
Rogge (No. 2 Western) . . 1	11,50	11,60	18,20
Maïs (La Plata) . . . . . 2	178,—	178,—	257,—
Gerst (48 lb. malting) . . . 2	175,—	180,—	279,—
Haver . . . . . 1	10,75	10,90	14,20
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) . . 1	13,40	14,—	14,50
Lijnzaad (La Plata) . . . . 2	366,—	360,—	536,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. \* No. 2 Hard/Red Winter Wheat.

## AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	24/30 Januari 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	24/30 Januari 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe . . . . .	16.133	74.434	63.689	—	701	—	75.135	63.689
Rogge . . . . .	4.197	19.325	1.606	—	—	—	19.325	1.606
Boekweit . . . . .	826	3.267	4.637	—	90	150	3.357	4.787
Maïs . . . . .	17.584	93.087	74.826	2.200	12.247	7.890	105.334	82.716
Gerst . . . . .	12.616	32.722	13.902	320	395	680	33.117	14.502
Haver . . . . .	627	5.920	5.586	454	654	150	6.574	5.736
Lijnzaad . . . . .	280	10.883	23.017	850	7.418	4.189	18.301	27.206
Lijnkoek . . . . .	9.103	6.766	23.072	—	—	—	26.766	23.072
Tarwemeel . . . . .	1.462	6.700	13.841	103	1.096	3.097	7.796	16.938
Andere meelsoorten . . . .	73	1.000	1.226	—	—	—	1.000	1.226

In Frankrijk is de laatste campagne nagenoeg beëindigd en bedroeg de productie tot einde December 636.000 tons tegen 611.000 tons in 1924. De consumptie aldaar was in December 82.600 tons tegen 69.100 tons in 1924.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1925/26 tons	1924/25 tons	1923/24 tons
Duitschland 1 Jan. ....	1.210.000	981.000	908.000
Tsjecho-Slowakije 1 Jan. ..	934.000	769.000	546.000
Frankrijk 1 Jan. ....	487.000	468.000	291.000
Nederland 1 Dec. ....	235.000	198.000	124.000
België 1 Jan. ....	223.000	227.000	143.000
Engeland 1 Jan. ....	434.000	162.000	164.000
Europa .....	3.523.000	2.805.000	2.176.000
V.S. Atl. Havens 27 Jan. ..	50.000	40.000	49.000
Cuba 23 Jan. Alle havens ..	271.000	219.000	185.000
Totaal .....	3.844.000	3.064.000	2.410.000

Op Java was de markt kalm gestemd nadat de V.I.S.P. hare limites voor suiker uit oogst 1926 onlangs verhoogd heeft tot  $f$  10 $\frac{1}{4}$  basis Superieur. Disponibele witte suiker werd tot  $f$  11 $\frac{3}{8}$  verhandeld.

Hier te lande was de ondertoon der markt deze week vast, doch wogen vraag en aanbod aanvankelijk dusdanig tegen elkaar op, dat de noteeringen op de termijnmarkt nagenoeg geen verandering ondergingen. Toen ten slotte de vraag de overhand kreeg, konden prijzen ongeveer  $f$   $\frac{1}{8}$  verbeteren en werd voor Mei  $f$  17 $\frac{5}{8}$  en voor Augustus  $f$  18 $\frac{1}{8}$  betaald. Disponibele Belgische Kristalsuiker werd verhandeld tusschen  $f$  17,— en  $f$  17 $\frac{1}{4}$ .

## NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mel/juni	Cuba's 96° c.f. Febr./Mrt.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
1 Febr.'26	$f$ 17	31/9	14/9	11/9	4,27
15 Jan. '26	" 17 $\frac{5}{16}$	31/9	14 $\frac{7}{16}$	11/3	4,21
1 Febr.'25	" 20 $\frac{5}{16}$	36/6	17/6	14/—	4,65
1 Febr.'24	" 33 $\frac{11}{16}$	63/9	27/—	27/6	6,91
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	$f$ 11 $\frac{13}{32}$	18/—	—	—	3,26
	basis 99°				
	$f$ 14 $\frac{13}{32}$				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op  $f$  3 p. 100 KG.

## KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 27 Januari 1926.

Prijzen van Amerikaanse katoen hebben de vastheid der laatste twee weken behouden. Fluctuaties hebben zich tusschen nauwe grenzen bewogen en noteeringen toonen slechts weinig verandering. De vraag hier, alsook voor het Continent is wat minder geworden en locoverkopen te Liverpool zijn de vorige week tot 38.000 balen teruggelopen. Het Ginnars Rapport, dat j.l. Zaterdag gepubliceerd werd, gaf een totaal aan van 15.488.000 balen, tegen 13.307.000 op hetzelfde tijdstip van het vorige seizoen, d.i. tot den 15den Januari. Met dergelijke cijfers zou men wel zeggen, dat men op een oogst van circa 16 miljoen balen mag rekenen, wanneer het restant van den oogst gegind is en men met linters rekening houdt. New York reageerde hierop echter slechts weinig, daar deze vermeerdering reeds in de prijzen verdisconteerd was. Egyptische katoenprijzen blijven vast met beperkte vraag. In Alexandrië hebben de regeringsaankopen de prijzen in de hoogte gedwongen en exporteurs hebben hierdoor in enkele gevallen voor vlugge levering flink moeten betalen; er loopen geruchten, dat, als een gevolg hiervan, voorraden in het binnenland groter worden.

Prijzen van Amerikaanse garens blijven nog steeds vast. Er zijn slechts weinig flauw gestemde verkopers en de positie van Spinners is bepaald verbeterd. De aanbeveling van de Federatie om de productie in te krimpen wordt bijna algemeen opgevolgd. Er bestaat een goede vraag naar alle soorten twist en weft; verkopen blijven echter moeilijk, daar het verschil tusschen het prijsde van koopers en verkopers nog steeds zeer aanzienlijk blijft. Wij vernamen, dat enkele belangrijke partijen niet geboekt werden op slechts zeer geringe prijsverschillen en de omzet van gisteren was teleurstellend. Naar getwijnde garens bestaat een goede vraag, zoowel voor het binnenland als voor export. In Egyptische soorten is de handel nog slechts beperkt, hoewel enkele spinners en doubleurs wel wat meer gedaan schijnen te hebben.

Doekprijzen zijn bepaald vast, doch tot nu toe hebben

fabrikanten hiervan nog niet veel geprofiteerd, dhooties en enkele stapelartikelen uitgezonderd, waarin flinke zaken gedaan schijnen te zijn, zoodat over het algemeen de positie gezonder is dan sedert vele maanden het geval is geweest. Als een regel echter doen koopers hun uiterste best om geen verhoogde prijzen te betalen, zoodat fabrikanten thans wel in een moeilijke positie verkeerden: aan den eenen kant zijn zij verplicht hun garens te koop bij spinners, die er alles op zetten om hun marges te verbeteren, terwijl zij aan den anderen kant hun goederen moeten verkopen aan koopers, die bij een afzijdige houding persisteeren en weigeren elke verhooging te betalen. Het staat nog te bezien, of de positieverbetering speciaal van fabrikanten van dhooties, ook op de andere styles zal overgaan. Er bestaat voldoende vraag, doch koopers beschouwen wantrouwend elke offerte met verhoogde prijzen zoodat er dan ook slechts weinig omgaat.

20 Jan. 27 Jan. Oost. koersen. 19 Jan. 26 Jan.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br. Indië  $1/6\frac{5}{8}$   $1/6\frac{5}{8}$   
 F.G.F. Sakellaridis 18,55 18,25 T.T. op Hongkong  $2/4\frac{1}{2}$   $2/4\frac{1}{8}$   
 G.F. No. 1 Oomra 7,45 7,25 T.T. op Shanghai  $3/0\frac{1}{4}$   $3/0\frac{1}{2}$

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands.)

	29 Jan. 1926	22 Jan. 1926	14 Jan. 1926	29 Jan. 1925	29 Jan. 1924
New York voor Middling ...	20,80 c	20,85 c	20,70 c	23,95 c	33,55 c
New Orleans voor Middling	20,02 c	20,11 c	20,14 c	23,85 c	33,38 c
Liverpool voor Middling ...	10,63 d	10,76 d	10,30 d	12,92 d	19,65 d*)

\*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.

(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '25 tot 22 Jan. '26	Overeenkomstige periode 1924/25	1923/24
Ontvangsten Gulf-Havens.	7285	7071	5363
Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1542	1785	1330
" " 't Vasteland etc.	2955	2820	2056
" " Japan .....	705	561	417

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	22 Jan. '26	Overeenkomstig tijdstip 1925	1924
Amerik. havens .....	1580	1508	950
Binnenland .....	1976	1380	968
New York .....	78	201	174
New Orleans .....	482	420	221
Liverpool .....	610	678	505

## KOFFIE.

De markt had in de afgelopen week een niet zoo opgewekt aanzien als in de voorafgaande weken het geval was geweest. De stemming in de productielanden was over het algemeen iets gemakkelijker en de aanbiedingen van Brazilië, zoowel als die van Nederlandsch-Indië, zijn op het oogblik lager dan een week geleden. In de offerten van Centraal-Amerika kwam slechts weinig verandering, doch ook hiernaar was, evenals naar de andere soorten, de vraag beperkt.

Onder den invloed van een en ander liep de termijnmarkt te New York iets terug en ook ten onzent waren de noteeringen, althans voor het Gemengd contract, ten slotte ongeveer  $\frac{3}{4}$  à  $1\frac{1}{4}$  ct. lager dan aan het slot van de vorige week. Het Santoscontract echter bleef op prijs en de verstverwijderde maanden noteerden zelfs ten slotte een fractie hooger dan een week geleden. De omzetten op deze markt waren echter ook niet groot.

In loco ging het een en ander om; ook in Rio en Santos op aflading en in Robusta op spoedige verscheping van Indië kwamen eenige zaken tot stand. Van veel betekenis is de kooplust echter nog altijd niet en binnen- en buitenland volhardten nog steeds in de reeds zoo langen tijd aangenomen tactiek om zich slechts van het hoogst noodige te voorzien.

Volgens telegram uit Brazilië bedroeg de voorraad, in de Gouvernementspakhuisen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo teruggelouden, op 10 Januari l.l. 4.387.000 balen, hetgeen tegen 31 December l.l. slechts een toename aanwijst van 4000 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 109/- à 110/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 111/- à 112/-, terwijl zij van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 89/- à 89/6.

Van Robusta op aflading zijn de aanbiedingen van Nederlandsch-Indië op het oogenblik ongeveer:

Palembang Robusta, Febr./Mrt. verscheping, 53 $\frac{1}{2}$ ct.
" " Apr./Mei " 52 $\frac{1}{2}$ "
Mandheling " Jan./Febr. " 57 $\frac{1}{2}$ "
W.I.B. f.a.g. " Febr./Mrt. " 57 $\frac{1}{2}$ "

alles per  $\frac{1}{2}$  KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 68 ct. per  $\frac{1}{2}$  KG. voor Superior Santos en 58 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtendcall als volgt:

Santod-Contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
2 Febr. 62	59 $\frac{3}{4}$	57 $\frac{1}{2}$	57	56	54 $\frac{1}{8}$	52 $\frac{5}{8}$	51 $\frac{1}{2}$
26 Jan. 61 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{3}{4}$	57 $\frac{3}{8}$	57 $\frac{1}{8}$	56 $\frac{3}{8}$	55 $\frac{3}{4}$	53 $\frac{7}{8}$	52 $\frac{3}{4}$
19 " 60	57 $\frac{7}{8}$	56	55 $\frac{5}{8}$	56 $\frac{1}{4}$	54 $\frac{3}{4}$	52 $\frac{1}{8}$	51 $\frac{3}{4}$
12 " 59	56 $\frac{3}{8}$	54 $\frac{7}{8}$	54 $\frac{3}{4}$	54 $\frac{1}{4}$	52 $\frac{5}{8}$	50 $\frac{5}{8}$	49 $\frac{1}{2}$

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
1 Febr. ....	\$ 18,20	\$ 17,96	\$ 17,20	\$ 16,94
25 Jan. ....	" 18,60	" 18,40	" 17,50	" 17,32
18 " ....	" 17,65	" 17,60	" 17,15	" 16,95
11 " ....	" 17,54	" 17,49	" 17,13	" 16,90

Rotterdam, 2 Februari 1926.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
1 Febr. 1926	338.000	26.225	1.264.000	28.000	7 $\frac{25}{64}$
25 Jan. 1926	330.000	26.550	1.287.000	28.000	7 $\frac{33}{64}$
18 " 1926	314.000	25.050	1.307.000	27.800	7 $\frac{1}{2}$
2 Febr. 1925	299.000	38.600	1.642.000	42.000	5 $\frac{1}{8}$

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
30 Jan. 1926	65.000	3.041.000	183.000	5.474.000
31 " 1925	30.000	2.567.000	184.000	6.300.000

) In Reis.

### THEE.

De marktstemming toonde ook in de afgelopen week wederom een vasten ondergrond. De prijzen waren aanvankelijk  $\frac{1}{4}$  tot  $\frac{1}{2}$  d. hooger en bleven tot het einde der week vast, vooral voor de middensoort en betere kwaliteiten.

Ordinaire thee werd ten slotte minder gevraagd, hetgeen eveneens het geval was met Oranje Pecco's.

Het verbruik van den Ierschen Vrijstaat wordt over 1925, opgegeven als te hebben bedragen 23,3 miljoen lbs., een cijfer, dat ongeveer even groot is als dat over 1924.

De uitvoeren van thee uit Ceylon beliepen in 1925 209 $\frac{1}{2}$  miljoen lbs., welk cijfer een vermeerdering van bijna 6 miljoen lbs. aantoonde ten opzichte van 1924.

Het laat zich aanzien, dat de Amsterdamsche veiling van 4 Februari een vast verloop zal hebben met verhoogde prijzen, voornamelijk voor stof- en gruisstee.

De voorraad Ned.-Indische thee in het Thee Etablissement te Amsterdam is van 31.544 kisten op ult. December opgelopen tot 35.476 kisten op ult. Januari.

De aanvoeren in de maand Januari bedroegen 17.122 kisten, waartegenover afleveringen staan van 13.190 kisten.

De voorraad in entrepot, waarover de handel beschikt, is echter van 18.900 kisten op ult. December nog verder teruggelopen tot ruim 17.200 kisten op ult. Januari.

Amsterdam, 1 Februari.

### RUBBER.

De afgelopen week kenmerkte zich door fluctuaties. Het indekken van blanco positie's veroorzaakte nu en dan een kleine verbetering der prijzen, doch daar Amerika deze oplevingen niet volgde, trad steeds weer een inzinking in.

De slotnoteringen luiden als volgt:

Ia Crepe:	einde voorafgaande week:	
Januari .....	1.99 $\frac{1}{2}$	1.99 $\frac{1}{2}$
Januari/Maart .....	1.81 $\frac{1}{2}$	2.01 $\frac{1}{2}$
April/Juni .....	1.78	1.94

### COPRA.

De markt was de afgelopen week flauw gestemd. Importeurs offerden tamelijk ruim, terwijl consumenten hun limieten steeds verlaagden.

Het aanbod van stoomende partijen, vooral van Mixed Copra, is ook tamelijk ruim geworden.

De slotnoteringen zijn:

Nederl.-Indische fms, stoomend	.....	f 33 $\frac{7}{8}$ .
" " " Januari afl.	.....	" 33 $\frac{7}{8}$ .
" " " Februari "	.....	" 33 $\frac{7}{8}$ .
" " " Maart "	.....	" 33 $\frac{3}{4}$ .
" " " Mrt./Apr.	.....	" 33 $\frac{5}{8}$ .

Rotterdam, 1 Februari 1926.

### KAPOK.

(Opdracht van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 31 Januari 1926.

Importeurs:	Voorr. 1 Jan. 1926	Aanv. tot 31 Jan.	Verk. tot 31 Jan.	Voorr. op 31 Jan.	
		(in pakken)			
J. A. Bergvelt .....	—	810	810	—	
H. G. Th. Crone .....	20	368	388	—	
Van Eeghen & Co. ....	362	742	388	716	
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amez q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja .....	—	1911	1047	264	
Hand. Verg. v/h. Reiss & Co. ....	—	67	67	—	
Jacobson v. d. Berg & Co. ....	—	160	160	—	
Koning. Teves & Co. ....	—	125	125	—	
Landb. Mij. „Geboegan” .....	—	110	60	50	
Maintz' Productenhandel ..	—	1276	1276	—	
Mirandolle, Votte & Co. ....	—	1519	1439	80	
Ned. Kolon. Handelsveren. ....	—	1480	1480	—	
Tiedeman & van Kerchem. ....	—	798	798	—	
Weise & Co. ....	118	374	492	—	
Order .....	—	457	398	59	
		500	10197	9528	1169

### STEENKOLEN.

De grootere geneigdheid, welke in Engeland aan den dag gelegd wordt om, zelfs vóór het verschijnen van het rapport van de Coal Commission, tusschen mijnenaars en mijnwerkersorganisaties tot overeenstemming te komen, heeft niet kunnen beletten, dat de markt aldaar bij voortdoring vast blijft. Er mag uit geconcludeerd worden, dat elke bona fide verbruiker van kolen het raadzaam vindt te rekenen met een stilstand in de productie, want niemand zal willen beweren, dat de grootere vraag mag worden geboekt op rekening van normale, commercieele expansie.

De markten in Westfalen en Holland volgen de leiding van Engeland en allerwegen is de stemming opgewekt met, als gevolg van dien, hogere prijzen.

Deze zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde .....	f 11,50
Durham .....	" 12,75
Cardiff .....	" 13,50
Schotsche Gezeefde .....	" 11,50
Yorkshire Gewasschen Doubles .....	" 14,25
Westfaalsche Vetsförder .....	" 11,—
" Vetsstukken .....	" 13,25
" Smeenootjes .....	" 12,75
" Gasvlamförder .....	" 10,75
" Gietcokes .....	" 16,—

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,25. Markt vast.

2 Februari 1926.

### RIJNVAART.

Week van 25 t/m. 30 Januari 1926.

De aanvoeren van zeezijde bleven gering, terwijl de scheepsruimte schaarscher werd.

De ertsvrachten bedroegen gemiddeld f 0,40—0,50 met resp.  $\frac{1}{4}$  en  $\frac{1}{2}$  lostijd.

Het sleeploon varieerde tusschen het 55 en 30 cts. tarief.

De waterstanden bleven gunstig.

De verscheping naar de Ruhr bleef onverminderd druk, zoodat in het laatst der week de schaarschte aan scheepsruimte aldaar merkbaar gevoeld werd.